

Višejezična kompetencija njemačkih i hrvatskih učenika u primarnom obrazovanju

Markač, Anita

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:021288>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

**ANITA MARKAČ
DIPLOMSKI RAD**

**VIŠEJEZIČNA KOMPETENCIJA
NJEMAČKIH I HRVATSKIH UČENIKA
U PRIMARNOM OBRAZOVANJU**

Zagreb, rujan 2018.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Čakovec)**

PREDMET: Njemački jezik

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Anita Markač

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: Višejezična kompetencija
njemačkih i hrvatskih učenika u primarnom obrazovanju**

Mentorica: prof. dr. sc. Blaženka Filipan-Žignić

Zagreb, rujan 2018.

SADRŽAJ

SAŽETAK	2
SUMMERY	3
ZUSAMMENFASUNG	4
1. UVOD	5
2. VIŠEJEZIČNOST	6
2.1. Materinski jezik.....	6
2.2. Pojam višjejezičnosti.....	6
2.3. Jezična politika.....	8
2.4. Rana višjejezičnost.....	9
3. KOMPETENCIJE	11
3.1. Pojam kompetencije	11
3.2. Temeljne kompetencije	11
3.3. Komunikacijska kompetencija	12
3.4. Višjejezična kompetencija.....	12
3.5. Interkulturalna kompetencija	13
4. PRIMARNO OBRAZOVANJE	15
4.1. Obrazovanje	15
4.2. Jezici u primarnom obrazovanju	16
5. METODOLOGIJA.....	18
5.1. Cilj.....	18
5.2. Problemi	18
5.3. Hipoteze	18
5.4. Uzorak	19
5.5. Instrument	19
6. REZULTATI.....	21
7. RASPRAVA	42
8. ZAKLJUČAK	45
LITERATURA.....	47
PRILOZI	50
KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA	54
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	55

SAŽETAK

Ovaj rad govori o višejezičnoj kompetenciji učenika u primarnom obrazovanju i njihovom zanimanju za učenje stranih jezika te upoznavanje drugih naroda i njihovih kultura.

Na početku rada ukratko je opisan pojam višejezičnosti, politika kojom se višejezičnost uređuje u Europskoj uniji te prednosti učenja stranih jezika kod djece u ranoj školskoj dobi. U radu se osvrće i na kompetencije s naglaskom na višejezičnu i interkulturalnu kompetenciju. Također je prikazana uređenost učenja stranih jezika u primarnom obrazovanju u Republici Hrvatskoj.

Za potrebe rada provedena je anketa među učenicima četvrtih razreda u nekoliko osnovnih škola u Hrvatskoj i Njemačkoj. Svrha ankete bila je među ostalim istražiti koliko i koje strane jezike govore učenici te dobi te gdje ih uče, koje strane jezike uče isključivo u sklopu obrazovanja te kakav im je interes za učenjem i upoznavanjem novih stranih jezika i kultura.

Rezultati istraživanja pokazali su da učenici govore najmanje jedan ili dva strana jezika te da u većini pokazuju zainteresiranost glede upoznavanja novih naroda i kultura te učenja novih stranih jezika. No, također, iz rezultata je vidljivo kako učenici u Hrvatskoj u četvrtom razredu osnovne škole uče dva strana jezika, dok u Njemačkoj učenici iste dobi uče samo jedan strani jezik.

Ključne riječi: višejezičnost, jezična politika, kompetencije, primarno obrazovanje

SUMMERY

This thesis is about the multilingual competence of students in primary education and their interest in learning foreign languages and getting to know other nations and their cultures.

At the beginning of the thesis, the term of multilingualism is briefly described, as well as the policies that regulate multilingualism in the European Union and the advantages of foreign language acquisition in the early stages of primary school education. The thesis takes into consideration different skills, with emphasis on multilingualism and interculturalism.

An outline is also given of the way foreign language learning is regulated in the Republic of Croatia.

For the purpose of this thesis, a survey was conducted among 4th grade students in several primary schools in Croatia and Germany. The aim of the survey, among other things, was to research how many and which languages were spoken by schoolchildren of this age and where they learned these languages. Furthermore, which languages they study exclusively as part of their school education and whether they show interest in learning and getting to know new languages and cultures.

The research results show that students speak at least one or two foreign languages and that most of them exhibit interest in meeting new peoples and cultures as well as learning new languages. However, the results also show that 4th grade students in Croatia study two foreign languages in primary school, whereas their German counterparts only study one.

Key words: multilingualism, multilingualism policy, competences, primary education

ZUSAMMENFASSUNG

Das Thema dieser Diplomarbeit ist die Mehrsprachigkeit von Schülern in der Grundschule, ihr Interesse am Erlernen von Fremdsprachen und die Einführung anderer Sprachen und Kulturen.

Am Anfang der Arbeit wird der Begriff Mehrsprachigkeit kurz definiert und die Politik, die die Mehrsprachigkeit in der Europäischen Union regelt, dargestellt. Anschließend werden die Vorteile des Fremdsprachenlernens bei Kindern im frühen Schulalter thematisiert. Diese Arbeit konzentriert sich auf einen Schwerpunkt mit mehrsprachiger und interkultureller Kompetenz. Dazu wird auch der Lehrplan des Fremdsprachenunterrichts in der Grundschule in der Republik Kroatien vorgestellt.

Um dieses Thema zu erforschen, wurde eine Umfrage unter Schülern der vierten Klasse in mehreren Grundschulen in Kroatien und Deutschland durchgeführt. Das Ziel der Umfrage war, unter anderem zu untersuchen, wie viele und welche Fremdsprachen Schülern dieses Alters sprechen und wo sie sie lernen. Zudem wurden sie gefragt, ob sie Interesse am Lernen neuer Fremdsprachen und ihrer Kultur haben. Die Forschungsergebnisse haben gezeigt, dass die Schüler mindestens eine oder zwei Sprachen kennen und Interesse haben neue Sprachen und Kulturen kennen zu lernen. Aber die Ergebnisse haben auch gezeigt, dass die Schüler in der vierte Klasse in Kroatien schon zwei Fremdsprachen lernen, während die gleichaltrigen Schüler in Deutschland nur eine Fremdsprache lernen.

Schlüsselwörter: Mehrsprachigkeit, Mehrsprachigkeitspolitik, Kompetenzen, Grundschulbildung

1. UVOD

Tema ovog diplomskog rada je *Višejezična kompetencija njemačkih i hrvatskih učenika u primarnom obrazovanju*.

Svoj rad temeljila sam na anketi koju sam provodila u Hrvatskoj i u Njemačkoj u osnovnim školama među učenicima četvrtih razreda – desetogodišnjacima – koji uz svoj materinski jezik govore i jedan ili više stranih jezika.

Cilj proučavanja bio je ispitati višejezičnu kompetenciju učenika u primarnom obrazovanju te njihovu zainteresiranost za usvajanje i upoznavanje novih jezika i kultura (interkulturalnosti).

Važnost učenja stranih jezika prepoznata je i u obrazovnom sustavu Republike Hrvatske koja proteklih godina slijedi tzv. politiku višejezičnosti Europske unije tako da se prvi strani jezik počinje učiti od prvog razreda osnovne škole, a drugi strani jezik od četvrtog razreda. U današnje vrijeme kada su nam dostupna različita informacijska i tehnološka pomagala, ne smijemo zanemariti ni ostale izvore učenja stranih jezika – televizija, internet, vrtić i sl.

Nalazimo se u vremenu multikulturalnosti i višejezičnosti kada je učenja stranog jezika od najranije dobi važno za osobni i kasniji profesionalni razvoj, ali i za razvoj različitih jezičnih kompetencija svakog pojedinca što me i potaknulo da izaberem ovu temu kao predmet proučavanja svog diplomskog rada.

2. VIŠEJEZIČNOST

2.1. Materinski jezik

Pojam „materinski jezik“ prvi su počeli koristiti katolički redovnici još u srednjem vijeku. Pod tim su pojmom podrazumijevali jezik kojim su se služili umjesto latinskog jezika prilikom propovijedanja. Kasnije su Herder i Humboldt preuzeli taj pojam i koristili ga kako bi njime označili jezik naučen u ranom djetinjstvu izvan formalne nastave (Jazbec, 2003, prema Apeltauer, 1997, 10).

U *Preporuci* Europskog parlamenta i Savjeta Europe od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006/962/EC) navodi se da je

„komunikacija na materinskom jeziku sposobnost izražavanja pojmova, misli, osjećaja, činjenica i mišljenja u govorenom i u pisanom obliku (slušanje, govor, čitanje i pisanje) te odgovarajuće i kreativne jezične interakcije u cijelom nizu društvenih i kulturnih okruženja, u odgoju i obrazovanju, pri radu, u domu i u slobodnom vremenu“ (Gačić, 2010).

Materinski jezik je pojam kojim se označava prvi jezik koji neka osoba nauči u svojoj obitelji. Stručnjaci su mišljenja da je znanje materinskog jezika izrazito važno pri formiranju mišljenja, a istraživanja pokazuju da osoba koja nije svladala svoj materinski jezik ima problema s učenjem ne samo drugih jezika već i s učenjem općenito.¹

2.2. Pojam višejezičnosti

Već u samom korijenu riječi *višejezičnost* vidljivo je da se radi o više jezika odnosno podrazumijeva se da pojedinac koristi više od jednog jezika.

Zbog toga je sam pojam višejezičnosti na prvu razumljiv i svakome je jasno što se pod tim pojmom podrazumijeva, no preciznije definiranje tog pojma u stvarnosti nailazi na poteškoće budući da tumačenje istog zalazi u područje u kojem granice nisu jasne i oštre (Jazbec, 2003).

¹ Dostupno na: http://www.skole.hr/aktualno/vazni-datumi?news_id=125 (preuzeto: 12.9.2018.)

Upravo iz tog razloga definiranje pojma višejezičnosti godinama zaokuplja pažnju mnogih lingvisti. Terminološko određenje tog pojma razlikuje se od znanstvenika do znanstvenika, ovisno o kontekstu u kojem je nastao, zatim točki gledišta/polazišta koja se naglašava i pravilniku koji ga predlaže (Jazbec, 2003).

Tako, prema Malechovi (2016) višejezičnost podrazumijeva sposobnost pojedinca da govori više od jednog jezika, dok s druge strane, taj se pojam koristi u smislu uporabe više jezika u društvu ili u državi. Malechová (2016) također u svom radu navodi kako se pojam višejezičnosti na internetskoj verziji Dudenovog rječnika spominje samo u povezanosti sa „sposobnošću govorenja više jezika“.

Grosjean u svojoj knjizi *Bilingual: Life and Reality*² objašnjava pojam višejezičnosti kao sposobnost pojedinca ili društva da redovito koristi više jezika ili dijalekata.

U ovom radu pod pojmom višejezičnost podrazumijevat će se sposobnost pojedinca da govori više od jednog jezika, što bi obuhvaćalo i znanje jednog stranog jezika uz materinski jezik odnosno prvi jezik.

Svakodnevno smo u različitim društvenim situacijama – u obitelji, u školi, na poslu – svjedoci višejezičnosti.

Posljednjih godina Vijeće Europe provodi tzv. jezičnu politiku te se bavi proučavanjem višejezičnosti. Na tragu toga Vijeće je donijelo 2001. godine *The Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment* odnosno *Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje* koji je objavljen na hrvatskom jeziku 2005. godine. U njemu se navodi kako cilj učenja jezika nije uspješno usvajanje više jezika koje bi imalo za cilj stvaranje idealnog izvornog govornika, već je cilj razvijanje jezičnog repertoara, odnosno razvijanje jezične kompetencije do razine da osoba u konkretnoj situaciji može uspostaviti učinkovitu komunikaciju s određenim sugovornikom.

Pa tako kod pojma višejezičnosti valja uzeti u obzir da sama višejezičnost ne mora imati za cilj postizanje *native* govornika u svim jezicima, već izgradnju tzv. interkulturalnog govornika koji u određenim jezicima djelomično usvaja jezične vještine (Filipan-Žignić, 2006). Na tragu toga, Filipan-Žignić (2005) još navodi kako

² Dostupno na: https://www.gla.ac.uk/media/media_249372_en.pdf (preuzeto 2.9.2018.)

se Krumm (2001) u nastavi stranog jezika zalaže za promicanje teze „nobody is perfect“ kao i dokidanje *native speakera* u korist interkulturalnog *speakera*.

2.3. Jezična politika

Politika Europske unije jest da se djeca već u ranoj dobi susretnu s dva strana jezika. „Politika višejezičnosti u EU ima dvije dimenzije: težnju za zaštitom bogate europske jezične raznolikosti i promicanje učenja stranih jezika.“³

Hrvatska jezična politika slijedi smjernice Vijeća Europe pa je proteklih godina višejezičnost ukomponirana u nacionalni jezični obrazovni sustav, tako da se prvi strani jezik uči od prvog razreda osnovne škole, a drugi od četvrtog.

„Višejezičnost europskih građana u obliku poznavanja barem dvaju stranih jezika uz materinski uvrštena je usred procesa globalizacije, internacionalizacije i europskih integracija u programske dokumente Europske unije kao jedan od temeljnih kompetencija koju treba razvijati tijekom cijelog života... Pritom osnovnoškolska nastava, u koju se postavljaju temelji za cjeloživotno učenje jezika, ima središnju ulogu u procesu razvoja višejezičnosti“ (Knežević, Šenjuga Golub, 2014, 151-152).

Koji je cilj takve politike? Prema Sočanac u temeljima Europske unije nalazi se višejezičnost koja pridonosi postizanju ekonomskih, političkih i kulturnih ciljeva Europske unije. Također navodi kako se u službenom listu Europske unije iz 1997. godine govori o ranom učenju jezika koje pridonosi boljem razumijevanju i toleranciji u kasnijoj dobi kao i otvorenosti prema bogatstvu različitih europskih kultura (Sočanac, 2013). Adamik (2004) između ostalog piše da je višejezičnost prakticiranje demokracije, da povećava mogućnosti zaposlenja, da podiže kvalitetu ljudskih resursa i ima utjecaj na stvaranje europskog identiteta.

Kako bi se podigla svijest o važnosti učenja stranih jezika, Vijeće Europe proglasilo je Europski dan jezika koji se svake godine slavi 26. rujna. Opći ciljevi koji se tim danom žele postići su:

³ Dostupno na: https://europa.eu/european-union/topics/multilingualism_hr (preuzeto 2.9.2018.)

- osvijestiti važnost učenja jezika i raznolikost raspona naučenih jezika kako bi se povećala višejezičnost i međukulturalno razumijevanje (postoji preko 200 europskih jezika);
- promicati bogatu jezičnu i kulturnu raznolikost Europe, koju treba sačuvati i njegovati;
- poticati cjeloživotno učenje jezika kako u školi tako i izvan nje koje se može koristiti u razne namjene (zbog školovanja, za profesionalne potrebe, za potrebe mobilnosti ili za osobne potrebe).⁴

2.4. Rana višejezičnost

Danas su djeca od najranije dobi izložena, najčešće preko medija te novih komunikacijskih i informatičkih tehnologija, višejezičnosti.

Iskustvo pokazuje da mala djeca uče jezik nesvjesno (intuitivno), na primjer kroz slušanje i kreativno istraživanje koje je potaknuto znatiželjom (European commission, 2011).

Znanstvena istraživanja pokazala su da djeca najbolje usvajaju strani jezik u ranoj dobi. Mozak male djece izrazito je plastičan i podatan oblikovanju i zbog toga se lako mijenja ovisno o tome koje kognitivne funkcije najčešće koristi. Ako djeca odrastaju kao dvojezična, njihov se mozak brzo prilagođava govoru dvaju jezika, stvarajući mreže i veze koje mu omogućuju da se nose s povećanim kognitivnim zahtjevima. Nasuprot tome, mozak odraslih je stabilniji i potrebno mu je više podražaja i vježbanja za promjenu njegove strukture ili funkcije. Upravo je ova karakteristika mozga razlog zašto je puno jednostavnije tečno govoriti neki jezik ako se nauči u vrlo ranoj životnoj dobi. Međutim, to ne znači da je uzaludno učiti neki novi jezik u odrasloj dobi. Promjene mozga i s time povezane kognitivne koristi također su pronađene i kod dvojezičnih osoba koje su naučile svoj drugi jezik u odrasloj dobi. No, u ovom slučaju potrebno je samo malo više truda i vremena.⁵

⁴ Dostupno na: <https://edl.ecml.at/Home/Whatisit/tabid/1760/Default.aspx> (preuzeto 2.9.2018.)

⁵ Dostupno na: <https://www.goethe.de/ins/nz/de/kul/sup/lla/www/21115924.html> (preuzeto 12.9.2018.)

Proučavanjem mozga, znanstvenici su otkrili da mogu pratiti razvoj sinapsi koje se stvaraju u mozgu. Kod novorođenčadi su tako zapažene živčane stanice koje su povezane poput jednosmjernje guste mreže gdje se impulsi šalju na sve strane. Dijete staro dvije godine ima još veći broj tih veza odnosno sinapsi u odnosu na novorođenče. Samim procesom učenja što uzrokuje nagomilavanje impulsa u određenim kolosijecima pojačavaju se sinapse, dok one koje se manje koriste zakržljaju. To pak znači da što se mozgu ponude raznovrsniji sadržaji i podražaji to se stvaraju kompleksnije strukture u mozgu. A jezici su upravo prigodan sadržaj kojima se to može postići. Navedeni se proces, inače u velikoj mjeri završava s pubertetom, a osobi zatim ostaje na raspolaganju samo mreža koja se do tog trenutka izgradila (Filipan-Žignić, 2006, prema Massoudi, 2002).

Filipan-Žignić (2006, 5) još u svom radu *Rana višjezičnost ni(je) utopija* navodi da

„ranu višjezičnost odnosno rano usvajanje posebice stranih jezika u djece treba poticati zbog toga što je predškolsko doba te doba nižih razreda osnovne škole vrijeme u kojem djeca jezike uče bez stresa, sa zadovoljstvom i velikom motivacijom te bez bilo kakvog osjećaja preopterećenosti, a dob je to u kojoj se izgovor usvaja gotovo na nivou *native speakera*. Višjezična se djeca također vrlo rano upoznaju i s drugim kulturama te su slijedom toga i fleksibilnija u ophođenju s onim različitim i prihvaćanjem stranog pa su tolerantnija i spremnija za dijalog s drugim kulturama od monolingvalne djece“.

Prema tome strahovi koji se javljaju kod roditelja, ali i nekih stručnih suradnika u vrtićima ili školama, da bi djeca mogla biti preopterećena ako bi učila više stranih jezika, očigledno su neopravdani. Proučavanja dvojezične djece pokazala su naime, pozitivno djelovanje jezika na njihov kognitivni razvoj (Filipan-Žignić, 2006, prema Diaz, 1983) kao i na lakše učenje idućeg jezika, što kod monolingvalne djece nije tako.

Silić (2007) spominje kako Curtiss već 1977. navodi da su mala djeca izrazito sposobna za učenje jezika i da mogu učiti onoliko jezika koliko im se omogući da ih sustavno i pravilno čuju.

Upravo zbog svega navedenog poželjno je kod djece započeti s učenjem stranog jezika što je prije moguće.

3. KOMPETENCIJE

3.1. Pojam kompetencije

„Kompetencije se mogu definirati kao kombinacija znanja, sposobnosti, vještina i stavova potrebnih u određenom kontekstu“ (Cindrić, Miljković i Strugar, 2016, 216). Pod pojmom kompetencija, Anić (2000, 423) podrazumijeva „djelokrug prava odlučivanja jedne osobe; priznata stručnost, sposobnost kojom tko raspolaže“.

„U hrvatskoj pedagoškoj literaturi pojam kompetencija definiran je kao osobna sposobnost da se čini, izvodi, upravlja ili djeluje na razini određenog znanja, umijeća i sposobnosti, što osoba može dokazati na formalni i neformalni način“ (Mijatović, 2000).

3.2. Temeljne kompetencije

Europski parlament i Vijeće Europske unije donijeli su 2006. godine *Preporuku o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje* (Gačić, 2010), a koju je prihvatio i obrazovni sustav Republike Hrvatske. Unutar *Preporuke* nalazi se i *Europski referentni okvir* kojim se preporučuje razvijanje i poticanje sljedećih temeljnih kompetencija koje su ključne za cjeloživotno obrazovanje:

1. komunikacija na materinskom jeziku
2. komunikacija na stranom jeziku
3. matematička kompetencija i temeljne kompetencije u prirodnim znanostima i tehnologiji
4. digitalna kompetencija
5. kompetencija učenja
6. društvene i građanske kompetencije
7. smisao za inicijativu i poduzetništvo
8. kulturološka senzibilizacija i izražavanje.

Spomenute kompetencije izrazito su bitne i jednako važne. One se međusobno ne isključuju, već naprotiv, nadopunjuju se. Kao npr. kompetencija komunikacije na materinskom jeziku olakšava usvajanje novih stranih jezika, a kompetencija

komunikacije na stranom jeziku obogaćuje, omogućava i potiče bolju kulturološku senzibilizaciju i izražavanje.

Ove kompetencije potrebne su svim ljudima radi postizanja osobne realizacije i razvitka, društvene integracije i zapošljavanja. One su usmjerene na kritičko mišljenje, kreativnost, inicijativu, rješavanje problema, procjenu rizika, donošenje odluka i konstruktivno upravljanje osjećajima. Učenici bi ih trebali razviti do kraja obveznog obrazovanja, a one također predstavljaju osnovu daljnjem učenju kao dio cjeloživotnog učenja (Gačić, 2010).

3.3. Komunikacijska kompetencija

Temeljne učeničke kompetencije dakle uključuju komunikaciju na materinskom i stranom jeziku koje su za ovaj rad izrazito zanimljive. Sam pojam komunikacijske kompetencije u stručnoj literaturi se navodi i kao komunikacijska sposobnost, umijeće ili vještina. Komunikacijska jezična kompetencija (ZEROJ, 2005) podrazumijeva lingvističku kompetenciju koja predstavlja gramatičku stručnost, tj. teorijsko znanje o jeziku te komunikacijsku kompetenciju koja predstavlja pragmatično/funkcionalno korištenje jezičnim resursima, odnosno primjenjivanje stečenog teorijskog znanja u praksi. Stoga, možemo zaključiti da stjecanje određenih kompetencija podrazumijeva i ovladavanje nekim jezičnim djelatnostima kao što su slušanje, govorenje i razgovaranje.

3.4. Višejezična kompetencija

Na temelju *Zajedničkog europskog referentnog okvira za jezike* iz 2005. Horvatić Čajko (2015, 219-234) objašnjava značenje višejezične kompetencije:

1. Prvo značenje višejezične kompetencije podrazumijeva sposobnost pojedinca da uporabi znanje materinskoga i dvaju ili više stranih jezika radi uspostave učinkovite komunikacije s određenim sugovornikom, pri čemu će „sve jezične sposobnosti doći do izražaja“, a od govornika se ne očekuje da svi jezici unutar njegova jezičnog repertoara budu na razini „idealnog izvornog govornika“.
2. Drugi vid višejezične kompetencije očituje se u sposobnosti uporabe višejezičnog potencijala, tj. postojećih znanja i iskustava J1 i J2 u ovladavanju J3/Jn. To

konkretno znači da „osoba može prizvati svoje znanje nekoliko jezika da bi shvatila neki pisani ili čak izgovoreni tekst na nekom njemu dotad 'nepoznatom' jeziku, prepoznajući na novi način riječi iz zajedničke međunarodne riznice“.

3.5. Interkulturalna kompetencija

Prema Piršl, koji se poziva na istraživačke radove Fantinija iz 2000. i Deardorff iz 2004. godine u objašnjavanju pojma interkulturalne kompetencije, u najširem smislu, može se odrediti kao „kompleks sposobnosti potrebnih za učinkovito i svrsishodno djelovanje u interakciji s osobama koje su jezično i kulturalno drukčije od nas, odnosno sposobnost odgovarajuće i učinkovite interakcije u interkulturalnim situacijama koja se temelji na specifičnim stavovima, interkulturalnom znanju, vještinama i refleksiji“ (Piršl, 2014, 203).

Isto tako Piršl navodi da Deardoff podrazumijeva četiri dimenzije interkulturalne kompetencije. To su: 1. stavovi (motivacija); 2. vještine; 3. sposobnost refleksije o ciljevima i osobnim, unutarnjim ishodima interkulturalne kompetencije; 4. konstruktivna interakcija kao vanjski ishod interkulturalne kompetencije (2014, 203-204). Te su dimenzije neophodne, ali ne i dovoljne. One međusobno utječu jedna na drugu u susretu s drugim i drugačijim prilikom čega naši stavovi i cjelokupno ponašanje postaje predmetom osobne refleksije i preispitivanja o poznavanju neke kulture i njezinih specifičnosti. No, osim spomenutih dimenzija, postoje i druge, koje nisu nimalo manje važne i također imaju važnu ulogu u definiranju interkulturalne kompetencije (Piršl, 2014). Piršl spominje i proučavanja mnogih drugih autora te daje prikaz različitih modela interkulturalne kompetencije. Ovdje svakako treba izdvojiti definiciju interkulturalne kompetencije američke istraživačice Kim, a koja interkulturalnu kompetenciju definira kao sposobnost prilagodbe u tri područja, i to u kognitivnom (nečemu dati smisao), afektivnom (emocionalna i estetska sklonost, motivacija, stavovi) i ponašajnom (stupanj fleksibilnosti, prilagodbe). Sposobnost prilagodbe je objašnjena kao sposobnost pojedinca da mijenja već neka stečena kulturna ponašanja i usvoji neke nove kulturne oblike ponašanja (Piršl, 2014).

Učenjem stranog jezika ne učimo samo jezikoslovna pravila i književnoteorijske pojmove, već učimo o povijesti, kulturi i jezičnom identitetu naroda čiji jezik

usvajamo. U današnjem smo suvremenom globalizacijskom društvu više nego ikad suočeni s multikulturalnošću. Baš kao što je i višejezičnost proces koji traje cijeli život i stječe se učenjem, tako je i interkulturalna kompetencija umijeće koje stječemo odgojem i obrazovanjem, poznavanjem drugih kultura, interakcijom s osobama iz drugih naroda i kultura te našom emocionalnom osjetljivošću, empatijom i međusobnim uvažavanjem.

Osobe koje imaju interkulturalnu kompetenciju imaju i sposobnost komunicirati s pripadnikom druge kulture na obostrano zadovoljstvo, neovisno, kulturno osjetljivo i učinkovito (Wazel, 2005). One primjenjuju stečena znanja i vještine te sudjeluju u interkulturalnoj komunikaciji s ciljem prihvaćanja kulturnih različitosti, odbacivanja uvriježenih stereotipa, izgradnji dijaloga među govornicima različitih kultura te smanjivanju nerazumijevanja.

4. PRIMARNO OBRAZOVANJE

4.1. Obrazovanje

„Obrazovanje usmjereno na razvoj kompetencija mnogi smatraju odgovorom na pitanje kakvo bi trebalo biti obrazovanje koje će uspješno odgovoriti izazovima suvremenoga, kompleksnog društva“ (Ćatić, 2012).

Anić definira obrazovanje kao „rezultat procesa stjecanja znanja“ (2000, 652).

U prošlosti je obrazovanje bilo povlastica malobrojnih, najčešće onih koji su imali novaca ili vremena, dok je danas temeljno ljudsko pravo. U srednjem vijeku jedini centri pismenosti bili su samostani, a danas to prvo, početno obrazovanje započinje u predškolskim ustanovama kao što su vrtići. Počeci obrazovanja u Hrvatskoj sežu u 10. st., u doba glagoljaša, a danas je obrazovanje jedan od stupova hrvatskog društva.

Reforma školstva započela je u doba Marije Terezije kada je važnost dana osnovnom školstvu. „Suvremeni školski sustav Republike Hrvatske obuhvaća osnovno ili primarno obrazovanje (osnovna obvezatna škola), srednje ili sekundarno obrazovanje (gimnazije kao općeobrazovne škole i različite strukovne škole poput tehničkih, zdravstvenih, gospodarskih, poljoprivrednih i sl.) i visoko ili tercijarno obrazovanje (više i visoke škole, odnosno fakulteti)“⁶. Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje započinje upisom u prvi razred osnovne škole. Ono je obvezno za svu djecu, u pravilu traje od šeste do petnaeste godine života. Ono što je bitno naglasiti jest da osnovnim obrazovanjem učenik stječe znanje i sposobnosti za nastavak obrazovanja.

Dobro obrazovano društvo sigurno je jedna od najvažnijih odrednica socijalnog i ekonomskog blagostanja države. Obrazovanje pojedincu pruža lakši pristup informacijama, aktivnije sudjelovanje u društvenom životu, potiče odgovorno demokratsko ponašanje građana i dr. Današnje društvo stremi biti *knowledge society* u kojem je znanje jedna od najvažnijih vrijednosti i glavni pokretač gospodarskog i društvenog razvoja. Važan vid takvog društva jest cjeloživotno učenje. „Ono se odnosi na svaku aktivnost učenja tijekom cijeloga života radi unaprjeđenja znanja,

⁶ Dostupno na: https://mzo.hr/sites/default/files/links/hrvatski_obrazovni_sustav.pdf (preuzeto 2.9.2018.)

vještina i kompetencija u okviru osobnoga, građanskog, društvenog ili profesionalnog djelovanja pojedinca.“⁷

4.2. Jezici u primarnom obrazovanju

Pojam *primarno* Anić opisuje kao početno, prvo, glavno (2000, 889).

Nacionalni okvirni kurikulum (2011, 54) uključuje ova odgojno-obrazovna područja:

1. jezično-komunikacijsko područje
2. matematičko područje
3. prirodoslovno područje
4. tehničko i informatičko područje
5. društveno-humanističko područje
6. umjetničko područje
7. tjelesno i zdravstveno područje.

„Osnovna je svrha jezično-komunikacijskoga područja omogućiti učenicima stjecanje znanja, razvoj vještina i sposobnosti te usvajanje vrijednosti i stavova povezanih s jezikom, komunikacijom i kulturom. To znači da će učenici steći jezična i komunikacijska znanja, sposobnosti i vještine na standardnomu hrvatskomu i drugim jezicima, razvijati čitateljske interese, literarne sposobnosti, potrebu za sadržajima medijske kulture te sposobnost kritičkoga pristupa različitim medijima i njihovim sadržajima. Jezik kao sredstvo izražavanja podloga je svim ostalim područjima i predmetima tijekom odgoja i obrazovanja, često jedini oblik kojim se učenicima posreduje sadržaj nastavnoga predmeta te izravno utječe na uspjeh u njihovu ovladavanju. U predmetima jezično-komunikacijskoga područja jezik je istovremeno i sadržaj i sredstvo učenja i poučavanja. Ovladanost jezikom (poglavito materinskim, ali i drugim i stranima) temelj je za učenje tijekom cijeloga života. Kao sredstvo izražavanja i sporazumijevanja jezik je osnova za intelektualni, moralni, emocionalni, duhovni, društveni, estetski, kulturni i tjelesni razvoj pojedinca te njegovo snalaženje i napredovanje u osobnomu životu i široj zajednici te odgovorno djelovanje u društvu i prirodi. Jezikom se izražava kulturno nasljeđe i prenosi kultura življenja, što uključuje i vrijednosti, norme i običaje pojedine zajednice“ (NOK, 2011, 55).

Na tragu jezične politike Europske unije i Republike Hrvatske, Nastavni plan i program za osnovnu školu propisuje od prvog razreda učenje prvog stranog jezika dva sata tjedno, odnosno 70 sati godišnje, a u četvrtom se razredu uvodi i drugi strani

⁷ Dostupno na: <http://www.cjelozivotno-ucenje.hr/cjelozivotno-ucenje/> (preuzeto 2.9.2018.)

jezik 2 sata tjedno, također 70 sati godišnje. U odlomku *Svrha i obilježja nastave stranih jezika* stoji zapisano:

„znanje stranih jezika jedna je od ključnih kompetencija koje pojedinac treba steći kako bi poboljšao svoje mogućnosti tijekom obrazovanja kao i u sve dinamičnijem svijetu rada. Cilj je suvremene nastave stranih jezika usmena i pisana komunikacijska kompetencija na stranome jeziku proširena elementima sociokulturne, interkulturalne te čitalačke/književne kompetencije. Učenje i poučavanje stranih jezika u nižim razredima osnovne škole temelji se na multisenzornom (vidnom, slušnom, dodirnom i dr.) i cjelovitom učenju koje se obraća spoznajnim, čuvstvenim i motoričkim svojstvima učenika. Rano učenje stranih jezika težište ima u govornoj komunikaciji, učenju iz situacije posredstvom mimike, gesta, pokreta, likovnog izraza, igre i pjesme. U toj dobi važno je razviti osjetljivost djece za drugi jezični sustav i olakšati im daljnje učenje stranih jezika“ (NPIP, 2006, 79).

5. METODOLOGIJA

5.1. Cilj

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati višejezičnu kompetenciju učenika u primarnom obrazovanju, točnije kod učenika četvrtih razreda osnovne škole, u Hrvatskoj i u Njemačkoj. Utvrditi, koliko i koje sve jezike govore učenici u toj dobi općenito i gdje ih uče, te koje sve jezike uče u školi kroz redovno obrazovanje. Također, jedan od ciljeva bio je i ispitati interes kod učenika za učenjem stranih jezika te upoznavanjem drugih kultura.

5.2. Problemi

Prema navedenim ciljevima definirani su sljedeći problemi:

1. Ispitati koji je postotak učenika u Hrvatskoj u primarnom obrazovanju kojima je materinski jezik hrvatski jezik, a u Njemačkoj, njemački jezik.
2. Ispitati koliko stranih jezika govore učenici te dobi.
3. Ispitati gdje tj. na koji način učenici uče te jezike.
4. Utvrditi koje sve jezike učenici uče u školi te ispitati koji jezik uče kao prvi strani jezik.
5. Ispitati žele li učenici učiti još stranih jezika, uz one koje trenutno uče.
6. Ispitati kakav je interes učenika za upoznavanjem novih ljudi i njihovih kultura koji govore nekim stranim jezikom.
7. Utvrditi kakvo je mišljenje učenika vezano uz učenje stranih jezika.

5.3. Hipoteze

Na temelju navedenih problema definirane su nulte hipoteze istraživanja:

1. U Hrvatskoj je većinski postotak učenika u primarnom obrazovanju (četvrti razredi) kojima je materinski jezik hrvatski jezik, a u Njemačkoj je to njemački jezik.

2. Učenici četvrtih razreda osnovne škole u Hrvatskoj kao i učenici četvrtih razreda osnovne škole u Njemačkoj govore dva strana jezika.
3. Učenici četvrtih razreda osnovne škole u Hrvatskoj te učenici četvrtih razreda osnovne škole u Njemačkoj uče strane jezike u školi, vrtiću ili kod kuće.
4. U Hrvatskoj u osnovnim školama učenici četvrtih razreda uče engleski i njemački jezik, pri čemu engleski jezik uče kao prvi strani jezik.
5. U Njemačkoj u osnovnim školama učenici četvrtih razreda uče engleski i francuski jezik, pri čemu engleski jezik uče kao prvi strani jezik.
6. Učenici četvrtih razreda osnovne škole u Hrvatskoj kao i učenici četvrtih razreda osnovne škole u Njemačkoj žele učiti još novih stranih jezika.
7. Učenici četvrtih razreda osnovne škole u Hrvatskoj te učenici četvrtih razreda osnovne škole u Njemačkoj voljeli bi upoznati ljude koji govore nekim stranim jezikom i njihovu kulturu.
8. I u Hrvatskoj i u Njemačkoj učenici četvrtih razreda osnovne škole smatraju da je važno učiti strane jezike.

5.4. Uzorak

Istraživanje je provedeno na uzorku od 415 učenika četvrtih razreda osnovnih škola, od kojih, 239 učenika iz osnovnih škola na području Republike Hrvatske, a 176 učenika iz osnovnih škola u Njemačkoj. Na području Hrvatske istraživanje je provedeno u sedam osnovnih škola, šest s područja sjeverozapadne Hrvatske te jedna škola iz Slavonije. U Njemačkoj je istraživanje provedeno u četiri osnovne škole, dvije sa sjeverozapadne Njemačke, točnije s područja Rurske oblasti te dvije iz južnog dijela Njemačke, točnije iz Bavarske.

5.5. Instrument

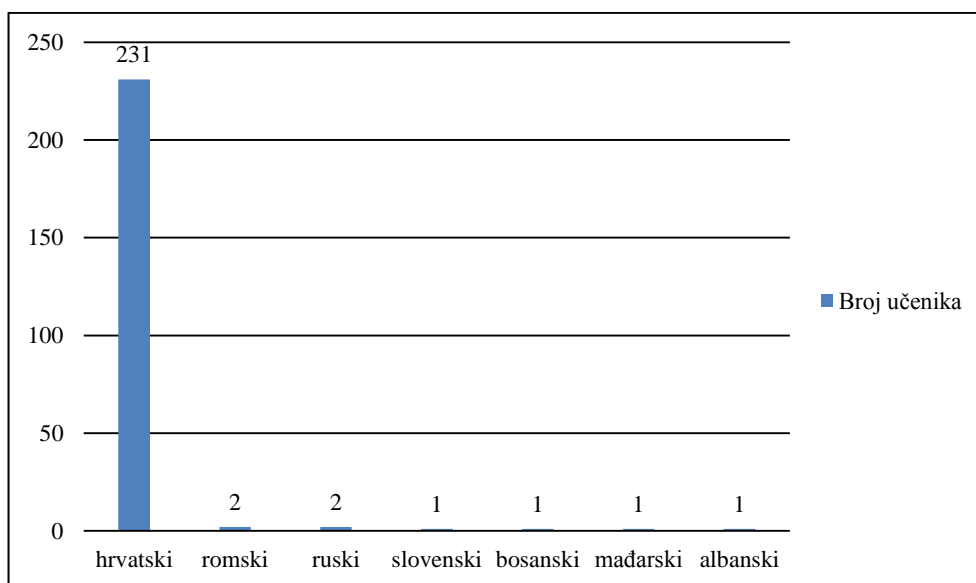
Za potrebe ovog rada provedena je anketa (prilog 1. i prilog 2.). Anketa se sastojala od deset pitanja pri čemu su tri pitanja imala još po jedno potpitanje radi dobivanja što preciznijeg odgovora. Istraživanje je provedeno anonimno u papirnom obliku, među učenicima četvrtih razreda nekoliko osnovnih škola u Njemačkoj i Hrvatskoj.

Instrument (anketa) sastoji se od četiri dijela. Prvi dio sastoji se od pitanja na dopunjavanje kojim se saznaje koji jezik je materinski jezik svakom učeniku. U njemačkoj verziji ankete, zbog boljeg razumijevanja pitanja, učenici su trebali odgovoriti koji jezik govore kod kuće, dok su u Hrvatskoj učenici trebali napisati koji im je materinski jezik.

Drugi dio sastoji se od dva pitanja i jednog potpitanja kojima se saznaje koje sve jezike učenici te dobi općenito govore i gdje ih uče. Dva pitanja drugog dijela istovremeno su zatvorenog i kombiniranog tipa, dok je potpitanje otvorenog tipa točnije kratkog odgovora. Treći dio sastoji se od tri pitanja otvorenog tipa kojima se saznaje koje sve strane jezike učenici uče isključivo u školi. Četvrti dio sastoji se od četiri pitanja kojima saznajemo nešto više o željama i interesima učenika vezano uz učenje stranih jezika i upoznavanje drugih kultura. Sva četiri pitanja četvrtog dijela zatvorenog su tipa, od kojih su tri istovremeno i kombiniranog tipa.

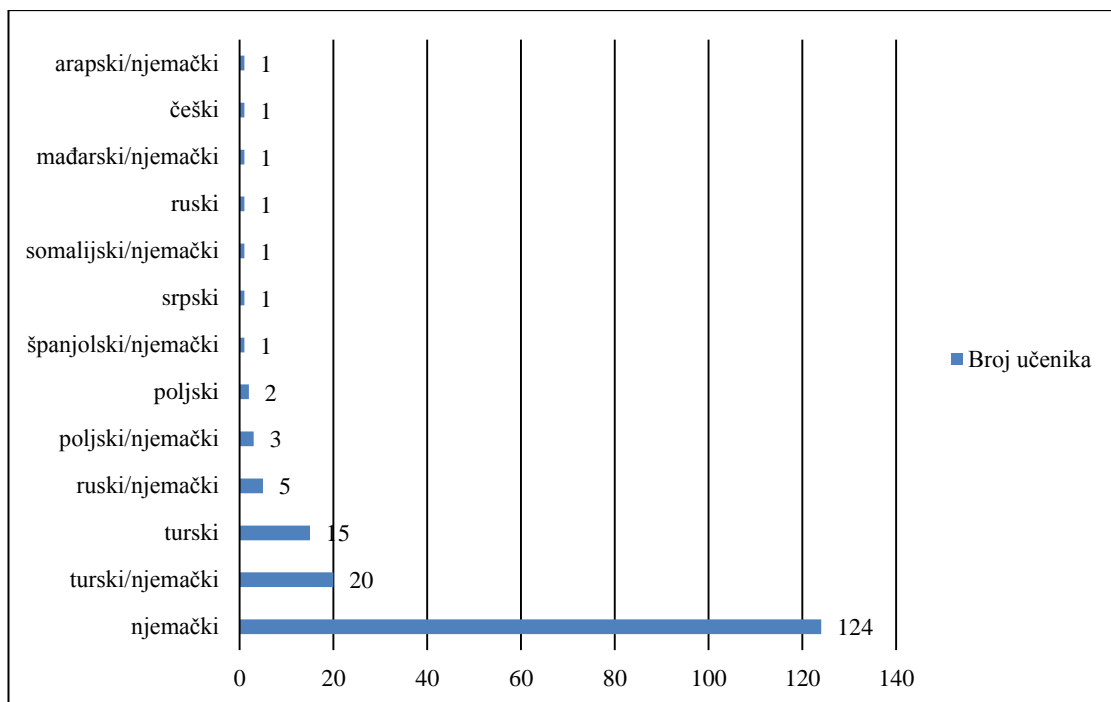
6. REZULTATI

Rezultati istraživanja provedenog u Hrvatskoj i Njemačkoj bit će prikazani naizmjenično tj. najprije će biti prikazani rezultati dobiveni u Hrvatskoj, a potom u Njemačkoj.

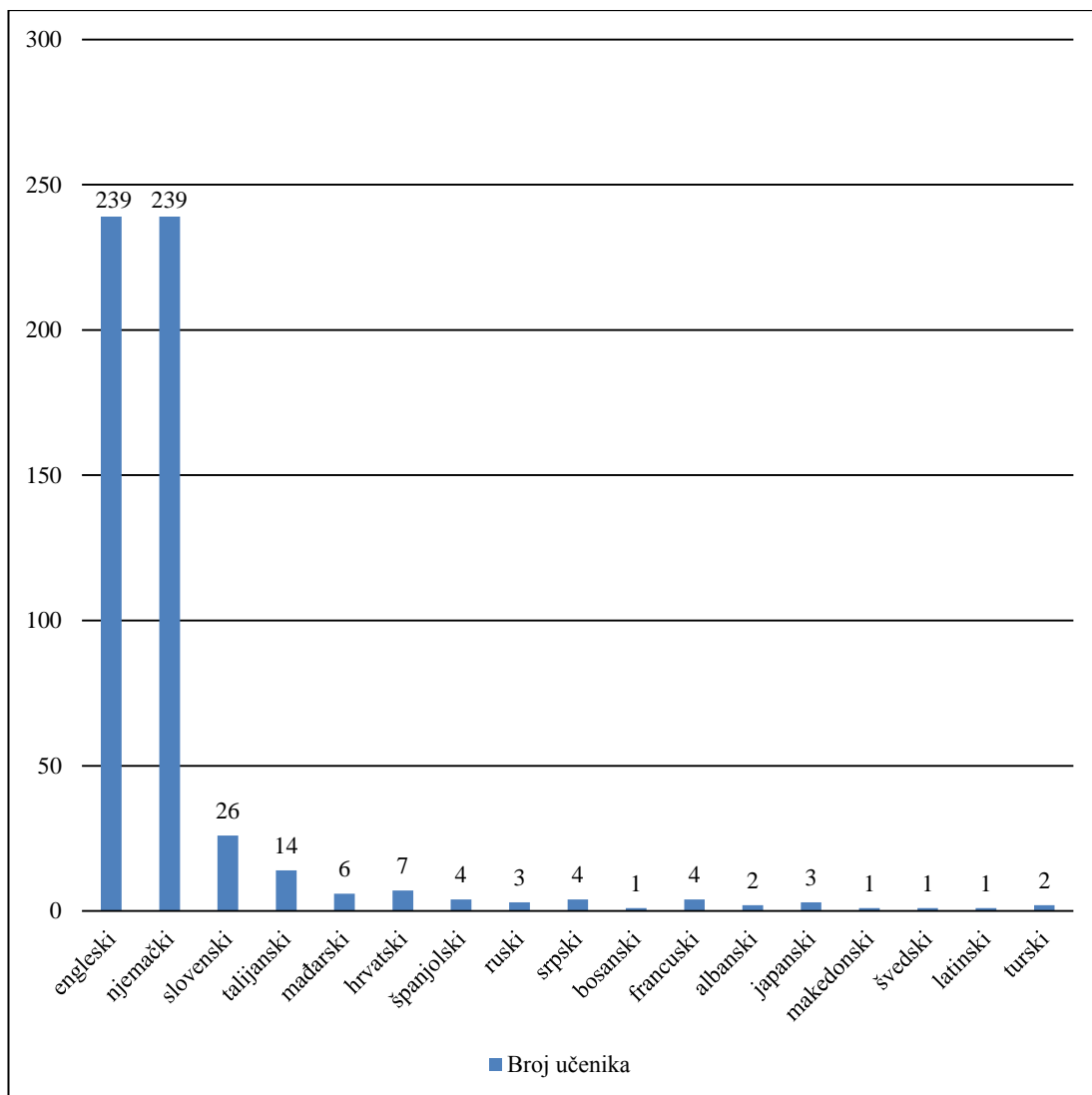
Grafikon 1. Materinski jezik u Hrvatskoj (1. pitanje)

Prvo pitanje u anketi provedenoj u Hrvatskoj na koje su učenici trebali odgovoriti bilo je: „Koji je tvoj materinski jezik?“. Prema grafikonu 1. vidi se da je od ukupno 239 ispitanih učenika njih 231 odgovorilo da im je materinski jezik hrvatski. Dvoje učenika se izjasnilo da im je romski jezik materinski, također, isti broj učenika se izjasnio za ruski jezik kao materinski jezik. Po jedan učenik izjasnio se da mu je materinski jezik slovenski, bosanski, mađarski, albanski.

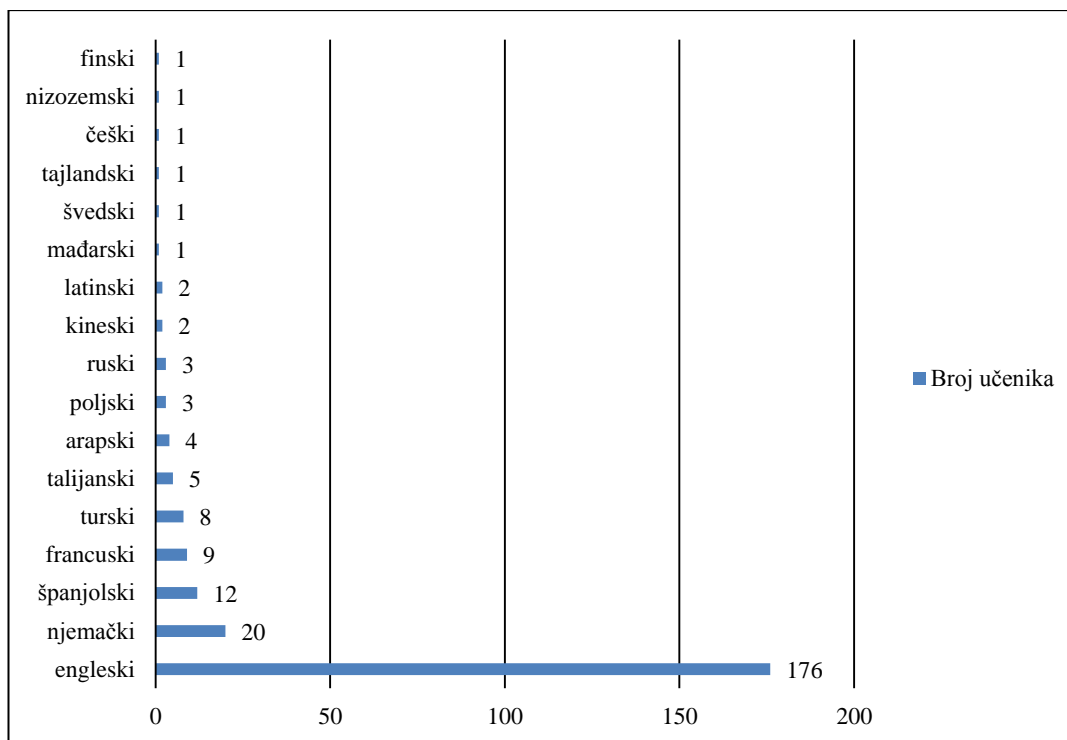
Grafikon 2. Jezik koji učenici u Njemačkoj govore kod kuće (1. pitanje)

Prvo pitanje u anketi provedenoj u Njemačkoj bilo je „Koji jezik govoriš kod kuće?“. Prema grafikonu 2. vidi se da se od ukupno 176 učenika, njih 124 izjasnilo da kod kuće govore njemački jezik. 20 učenika se izjasnilo da kod kuće govore turski i njemački jezik, 15 učenika govore samo turski, 5 učenika govori ruski i njemački, 3 učenika govore poljski i njemački, 2 učenika govore poljski, a po jedan učenik je odgovorio da kod kuće govori španjolski i njemački, srpski, somalijski i njemački, ruski, mađarski i njemački, češki, arapski i njemački.

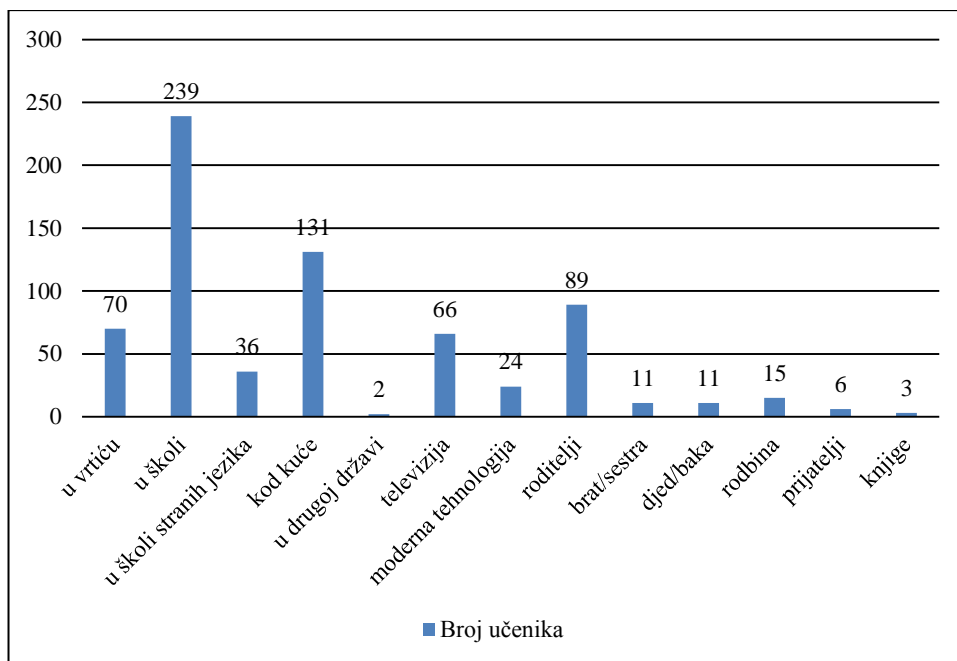
Grafikon 3. Strani jezici koje učenici govore u Hrvatskoj (2. pitanje)

U drugom pitanju ankete u Hrvatskoj učenici su od ponuđenih stranih jezika trebali zaokružiti one koje oni govore. Također im je bila ponuđena mogućnost dopisati strani jezik koji govore, a koji im prethodno nije bio ponuđen. Ponuđeni su bili sljedeći jezici: engleski, njemački, slovenski, talijanski, mađarski i hrvatski. Prema grafikonu 3. vidi se da svi ispitani učenici njih 239 govore i engleski i njemački jezik, zatim 26 učenika govore slovenski, 14 talijanski, 6 mađarski i 7 hrvatski (kao strani jezik). Od ostalih stranih jezika po četvero učenika govori španjolski, srpski, francuski. Po troje učenika navelo je da govori ruski, japanski. Po dvoje učenika govori albanski, turski te po jedan učenik se izjasnio da govori bosanski, makedonski, švedski, latinski.

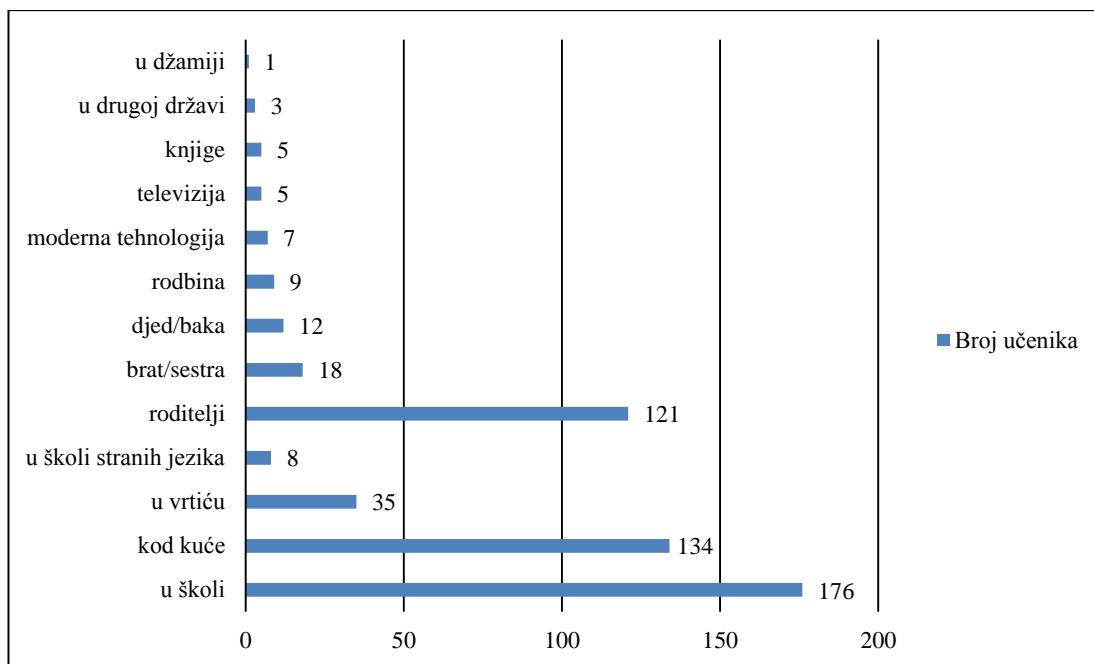
Grafikon 4. Strani jezici koje učenici u Njemačkoj govore (2. pitanje)

U drugom pitanju ankete provedene u Njemačkoj učenici su, od ponuđenih jezika (engleski, francuski, španjolski, talijanski, turski i njemački), trebali zaokružiti one ili onaj strani jezik koji govore. Isto tako učenici su imali mogućnost dopisati neki drugi strani jezik koji im prethodno nije bio ponuđen, a govore ga. Iz grafikona 4. može se očitati da 176 ispitanih učenika govori engleski, 20 njemački, 12 španjolski, 9 francuski, 8 turski, 5 talijanski, 4 arapski, po troje učenika govori poljski, ruski, po dvoje učenika kineski, latinski te po jedan učenik govori mađarski, švedski, tajlandski, češki, nizozemski, finski.

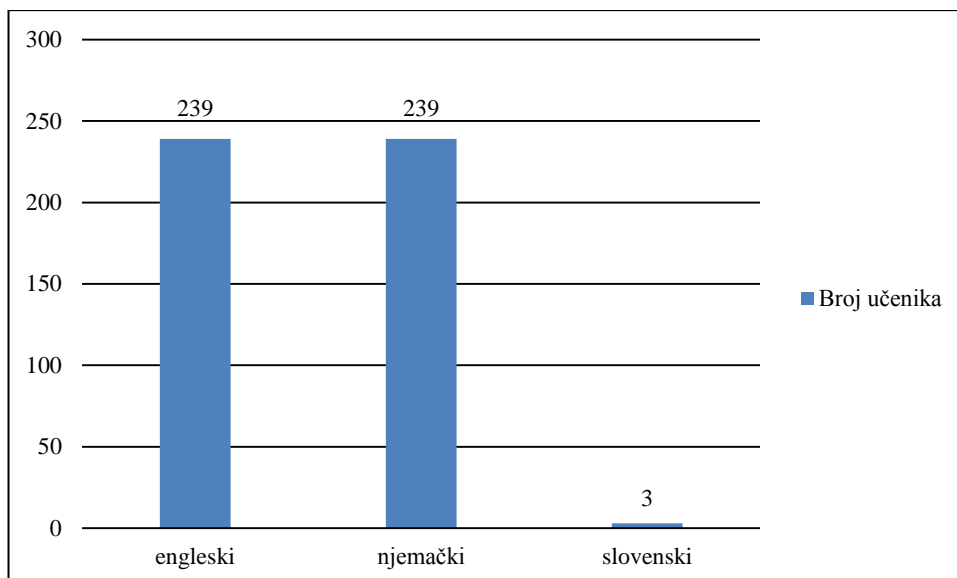
Grafikon 5. Mjesta i načini kako su učenici u Hrvatskoj učili strane jezike. (3. pitanje)

Kod trećeg pitanja ankete provedene u Hrvatskoj učenici su trebali navesti mjesto gdje su učili te strane jezike. Tako su im bile ponuđene četiri mogućnosti (u vrtiću, u školi, u školi stranih jezika, kod kuće) od kojih su mogli zaokružiti jednu ili više njih, ovisno gdje su sve učili strane jezike. Također im je bila ponuđena mogućnost dopisati mjesto gdje su učili neki strani jezik, a koje im prethodno nije bilo ponuđeno. Prema grafikonu 5. vidi se da je 70 učenika učilo strane jezike u vrtiću. Svi ispitani učenici, njih 239, izjasnili se da strani jezik uče u školi, u školi stranih jezika 36 učenika, a kod kuće 131 učenik. Dvoje učenika navelo je da su strani jezik učili u drugoj državi. Kod ovog pitanja bilo je postavljeno i jedno potpitanje, koje se odnosilo na one učenike koji su se izjasnili da strani jezik uče kod kuće. Tim potpitanjem htjelo se istražiti na koje načine oni to rade. Iz grafikona 5. vidi se da 66 učenika uči strane jezike pomoću televizije, 24 učenika uči strane jezike koristeći modernu tehnologiju, a 3 pomoću knjige. Kod učenja stranog jezika 89 učenika izjasnili se da koriste pomoć roditelja, 11 učenika pomoć brata i/ili sestre, 11 učenika pomoć bake i/ili djeda, 15 učenika pomoć rodbine i 6 učenika pomoć prijatelja.

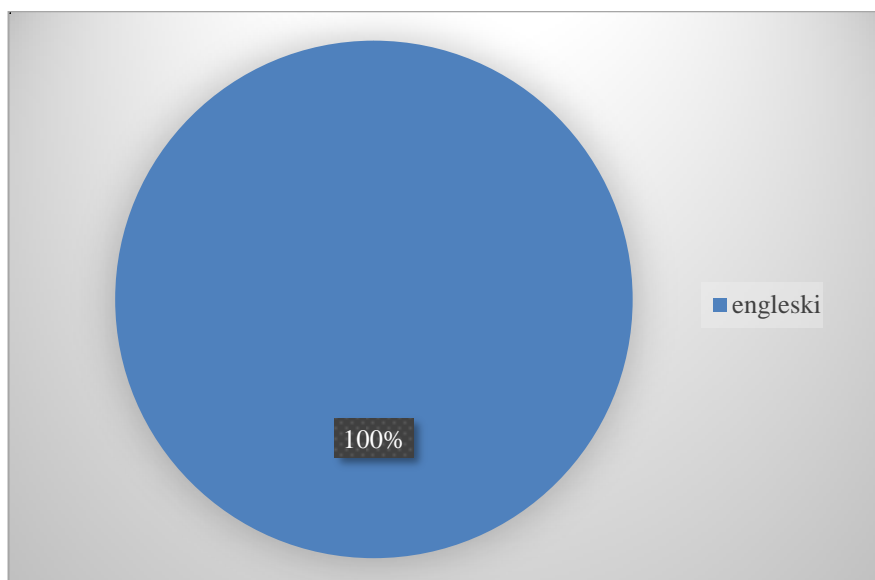
Grafikon 6. Mjesta i načini kako su učenici u Njemačkoj učili strane jezike. (3. pitanje)

Trećim pitanjem ankete provedene u Njemačkoj pokušalo se saznati gdje su učenici učili strane jezike. Bile su im ponuđene četiri mogućnosti (u vrtiću, u školi, u školi stranih jezika, kod kuće) od kojih su mogli zaokružiti jednu ili više njih, ovisno gdje su učili jezike. Ako učenici nisu učili strane jezike na ponuđenim mjestima, imali su mogućnost dopisati neko drugo mjesto na kojem su ga učili. Tako se prema grafikonu 6. vidi kako je 35 učenika učilo strani jezik u vrtiću. Svi ispitani učenici, njih 176 izjasnilo se da strani jezik uče u školi, 8 učenika uči strani jezik u školi stranih jezika, a 134 učenika uči strani jezik kod kuće. Troje učenika odgovorilo je da su strani jezik učili u drugoj državi za vrijeme praznika, a jedan učenik u džamiji. Svi oni učenici koji su se izjasnili da su strani jezik učili kod kuće, trebali su napisati na koje načine su ga učili. Iz grafikona 6. može se očitati kako 121 učenik uči strani jezik uz pomoć roditelja, 18 učenika uz pomoć brata i/ili sestre, 12 učenika uz pomoć djeda i/ili bake, 9 učenika uz pomoć rodbine, 7 učenika pomoću moderne tehnologije, 5 učenika pomoću televizije i 5 učenika koristeći knjige.

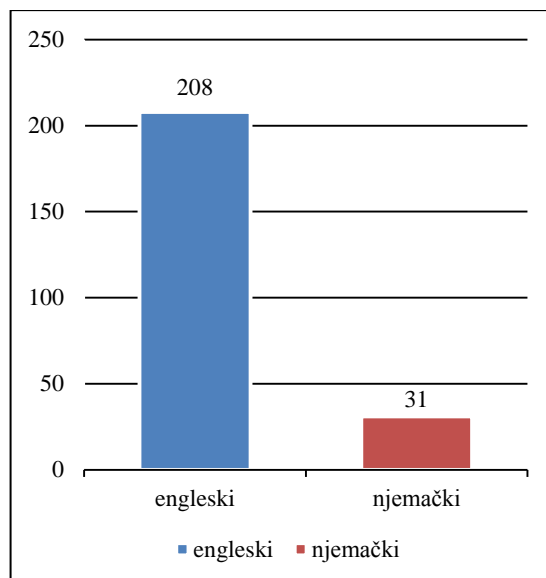
Grafikon 7. Strani jezici koje učenici u Hrvatskoj uče sada u školi. (4. pitanje)

U četvrtom pitanju ankete provedene u Hrvatskoj učenici su trebali navesti koje sve jezike uče isključivo u školi. Prema grafikonu 7. vidi se da svi učenici, njih 239, uči i engleski i njemački jezik, a 3 učenika uče još i slovenski jezik.

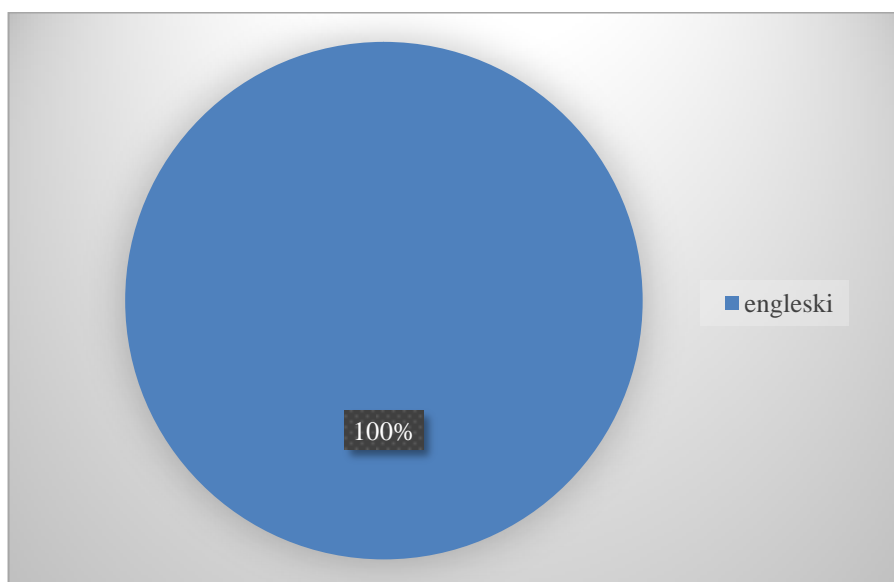
Grafikon 8. Strani jezici koje učenici u Njemačkoj uče sada u školi (4. pitanje)

U četvrtom pitanju ankete provedene u Njemačkoj učenici su trebali napisati koje jezike trenutno uče u školi. Prema grafikonu 8. vidi se da 100 % učenika tj. njih 176 trenutno u školi uče jedan strani jezik, a to je engleski jezik.

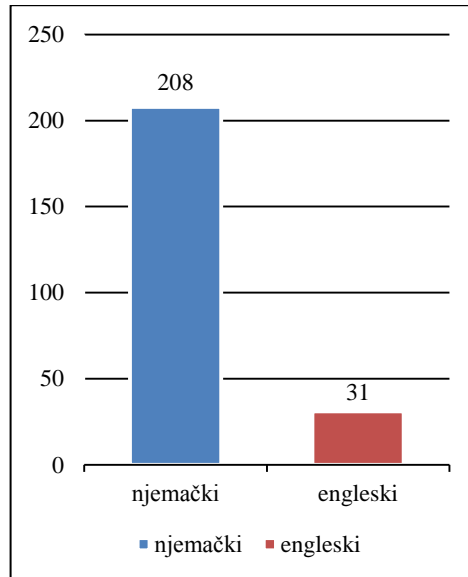
Grafikon 9. Prvi strani jezik učenika u Hrvatskoj (5. pitanje)

U petom pitanju ankete provedene u Hrvatskoj učenici su trebali navesti koji strani jezik uče u školi kao prvi strani jezik. Iz grafikona 9. vidi se da od ukupno 239 učenika, njih 208 uči engleski jezik kao prvi strani jezik, dok 31 učenik uči njemački jezik kao prvi strani jezik.

Grafikon 10. Prvi strani jezik učenika u Njemačkoj (5. pitanje)

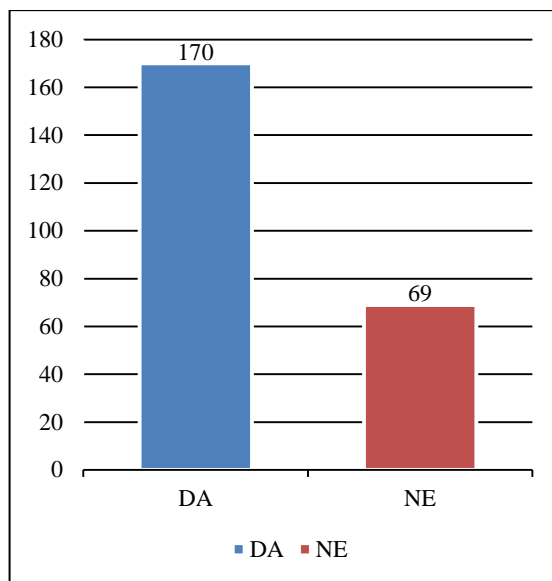
Petim pitanjem ankete provedene u Njemačkoj željelo se saznati koji je prvi strani jezik koji učenici uče u školi. Prema grafikonu 10. vidi se da 100% učenika tj. svih 176 ispitanih učenika uči engleski jezik kao prvi strani jezik.

Grafikon 11. Drugi strani jezik učenika u Hrvatskoj (6. pitanje)

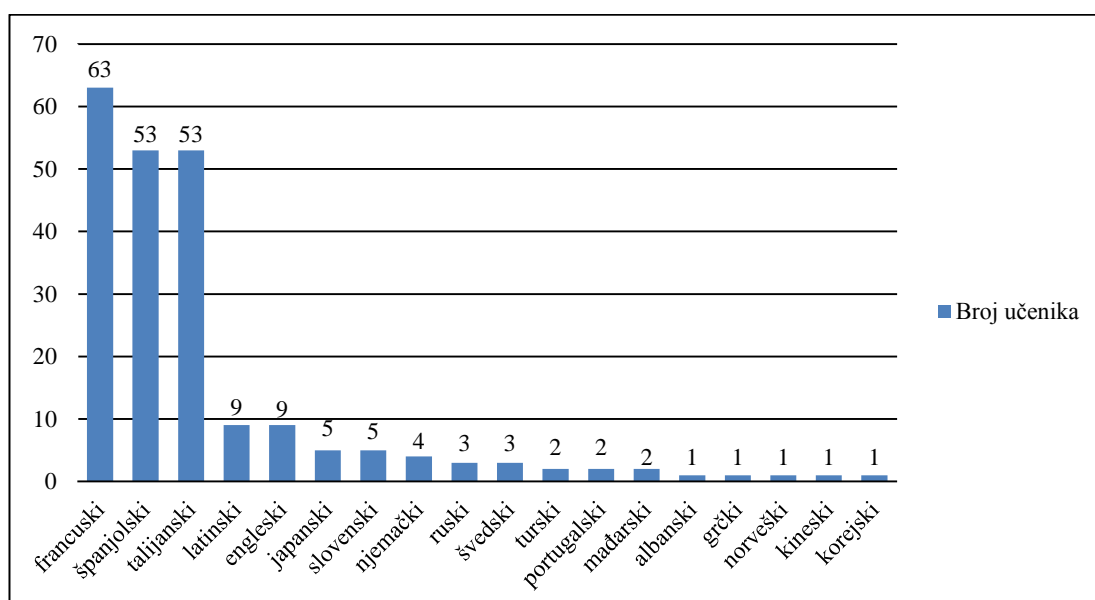
U šestom pitanju ankete provedene u Hrvatskoj učenici su trebali napisati koji im je drugi strani jezik. Prema grafikonu 11. vidljivo je da 208 učenika uči njemački jezik kao drugi strani jezik, dok 31 učenik uči engleski jezik kao drugi strani jezik.

U šestom pitanju ankete provedene u Njemačkoj učenici su također trebali napisati koji im je drugi strani jezik koji uče u školi. No, učenici nisu napisali ni jedan drugi strani jezik, jer ga ne uče.

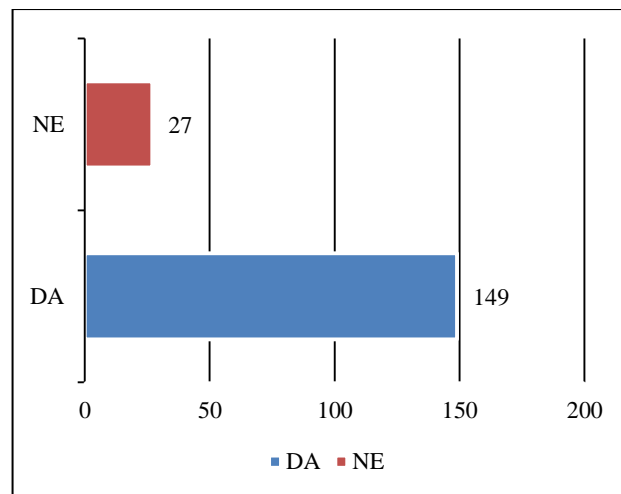
Grafikon 12. Zainteresiranost učenika u Hrvatskoj za učenje novih stranih jezika (7. pitanje)

U sedmom pitanju ankete provedene u Hrvatskoj učenici su se trebali izjasniti žele li učiti još koji strani jezik uz one koje trenutno uče. Prema grafikonu 12. vidi se da od ukupnog broja ispitanih učenika (239), njih 170 želi učiti novi strani jezik, dok 69 učenika ne želi učiti novi strani jezik.

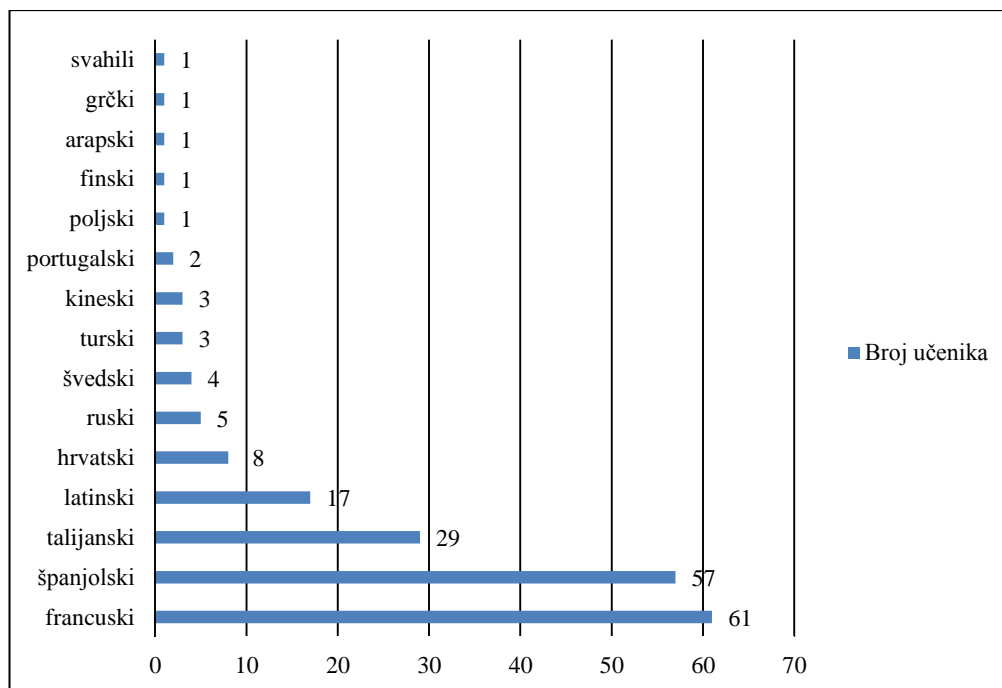
Grafikon 13. Novi strani jezici koje bi učenici u Hrvatskoj željeli učiti (7.1. potpitanje)

Učenici koji su u sedmom pitanju izrazili želju da žele učiti nove strane jezike, imali su potpitanje u kojem su trebali dopisati koji bi to strani jezici bili. Tako, iz grafikona 13. vidljivo je da 63 učenika kao novi strani jezik želi učiti francuski, 53 učenika španjolski, 53 učenika talijanski, po 9 učenika latinski, engleski, po 5 učenika japanski, slovenski, 4 učenika njemački, po 3 učenika ruski i švedski, po 2 učenika turski, portugalski, mađarski te po 1 učenik želi učiti albanski, grčki, norveški, kineski, korejski.

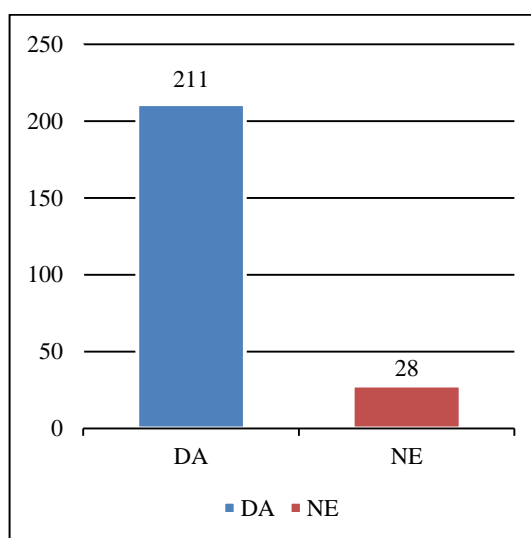
Grafikon 14. Zainteresiranost učenika u Njemačkoj za učenje novog stranog jezika (7. pitanje)

U sedmom pitanju ankete provedene u Njemačkoj učenici su se trebali izjasniti žele li učiti neki novi strani jezik uz onaj koji već uče. Prema grafikonu 14. vidi se da 149 učenika želi učiti novi strani jezik, dok 27 učenika ne želi učiti novi strani jezik.

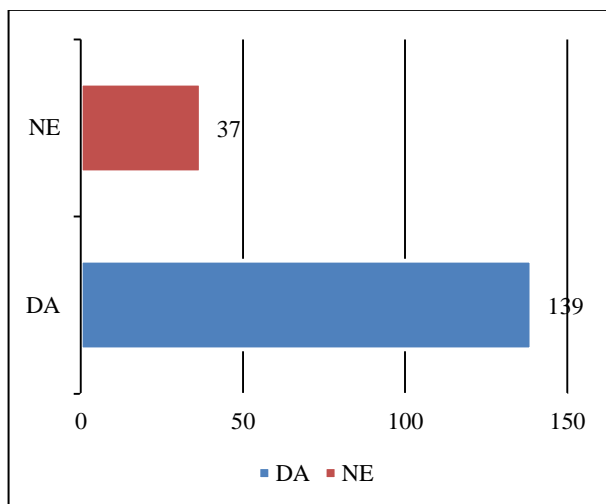
Grafikon 15. Novi strani jezici koje bi učenici u Njemačkoj željeli učiti (7.1. potpitanje)

Učenici koji su u sedmom pitanju izrazili želju da bi učili novi strani jezik, trebali su napisati koji bi to strani jezik bio. Prema grafikonu 15. vidljivo da 61 učenik želi učiti francuski jezik, 57 učenika španjolski, 29 učenika talijanski, 17 učenika latinski, 8 učenika hrvatski, 5 učenika ruski, 4 učenika švedski, po 3 učenika turski, kineski, 2 učenika portugalski, po 1 učenik poljski, finški, arapski, grčki, svahili.

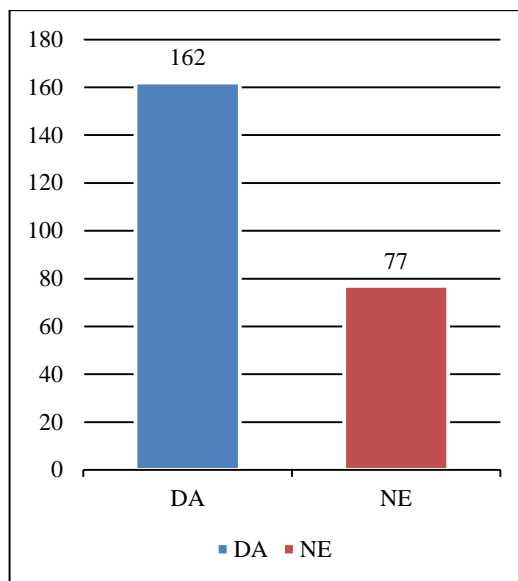
Grafikon 16. Zainteresiranost učenika u Hrvatskoj za upoznavanjem ljudi koji govore njima dragi strani jezik te njihove kulture (8. pitanje)

U osmom pitanju ankete provedene u Hrvatskoj učenici su se trebali izjasniti bi li voljeli upoznati ljude koji govore njima dragi strani jezik te njihovu kulturu. Prema grafikonu 16. vidljivo je da bi 211 učenika željelo upoznati takve ljude i njihovu kulturu, a 28 učenika ne bi ih željelo upoznati.

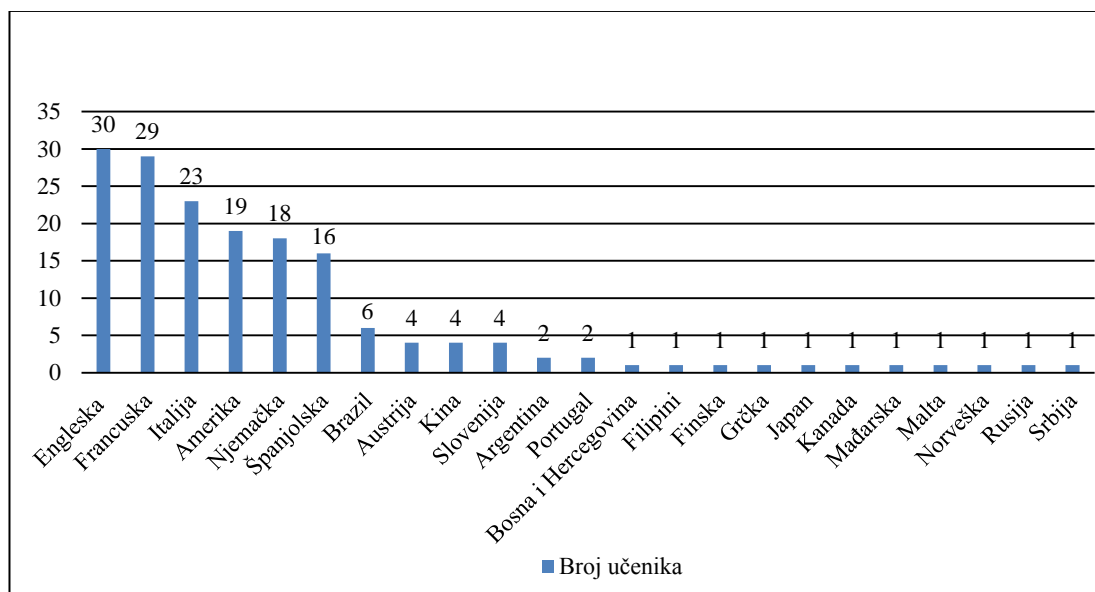
Grafikon 17. Zainteresiranost učenika u Njemačkoj za upoznavanjem ljudi koji govore njima dragi strani jezik te njihove kulture (8. pitanje)

U osmom pitanju ankete provedene u Njemačkoj učenici su se trebali izjasniti bi li voljeli upoznati ljude koji govore njima dragi strani jezik te njihovu kulturu. Iz grafikona 17. vidljivo je da bi 139 učenika željelo upoznati takve ljude i njihovu kulturu, a 37 učenika ne bi željelo upoznati takve ljude i njihovu kulturu.

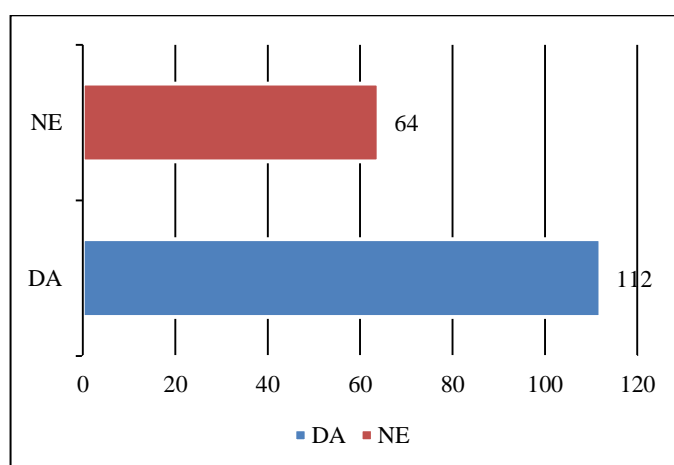
Grafikon 18. Zainteresiranost učenika u Hrvatskoj za pohađanjem škole u nekoj stranoj zemlji (9. pitanje)

U devetom pitanju ankete provedene u Hrvatskoj učenici su se trebali izjasniti bi li željeli neko kratko vrijeme pohađati školu u nekoj stranoj zemlji. Prema grafikonu 18. vidi se da bi od ukupno 239 ispitanih učenika, njih 162 željelo pohađati školu kratko vrijeme u nekoj stranoj zemlji, dok se 77 učenika izjasnilo da ne bi željelo pohađati školu kratko vrijeme u nekoj stranoj zemlji.

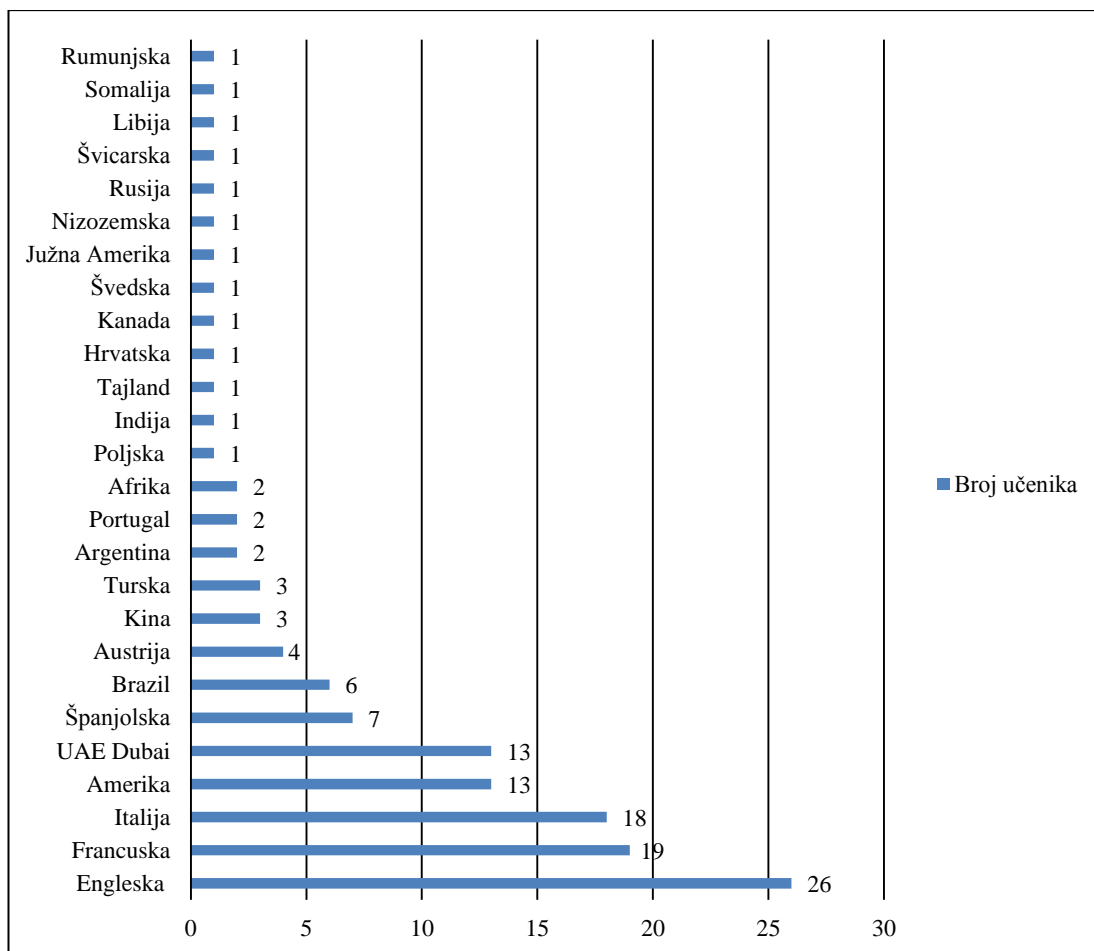
Grafikon 19. Zemlje u kojima bi učenici iz Hrvatske željeli kratko vrijeme pohađati školu (9.1. potpitanje)

Učenici koji su se u devetom pitanju izjasnili da bi željeli kratko vrijeme pohađati školu u nekoj stranoj zemlji, u potpitanju su trebali napisati koja bi to strana zemlja bila. Prema grafikonu 19. vidi se da bi 30 učenika željelo pohađati školu kratko vrijeme u Engleskoj, 29 učenika u Francuskoj, 23 učenika u Italiji, 19 učenika u Americi, 18 učenika u Njemačkoj, 16 učenika u Španjolskoj, 6 učenika u Brazilu, po 4 učenika u Austriji, Kini, Sloveniji, po 2 učenika u Argentini, Portugalu te po 1 učenik u Bosni i Hercegovini, Filipinima, Finskoj, Grčkoj, Japanu, Kanadi, Mađarskoj, Malti, Norveškoj, Rusiji, Srbiji.

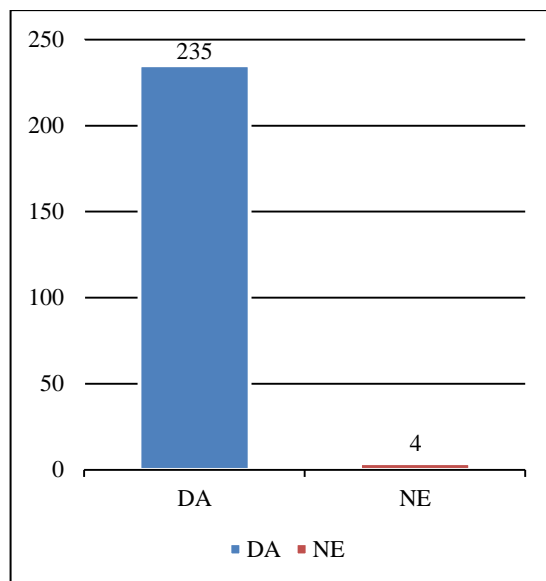
Grafikon 20. Zainteresiranost učenika u Njemačkoj za pohađanjem škole u nekoj stranoj zemlji (9. pitanje)

U devetom pitanju ankete provedene u Njemačkoj učenici su se trebali izjasniti bi li željeli kratko vrijeme pohađati školu u nekoj stranoj zemlji. Prema grafikonu 20. vidi se da bi od ukupno 176 ispitanih učenika, njih 112 željelo pohađati školu kratko vrijeme u nekoj stranoj zemlji, dok se 64 učenika izjasnilo da ne bi željelo pohađati školu kratko vrijeme u nekoj stranoj zemlji.

Grafikon 21. Zemlje u kojima bi učenici iz Njemačke željeli kratko vrijeme pohađati školu (9.1. potpitanje)

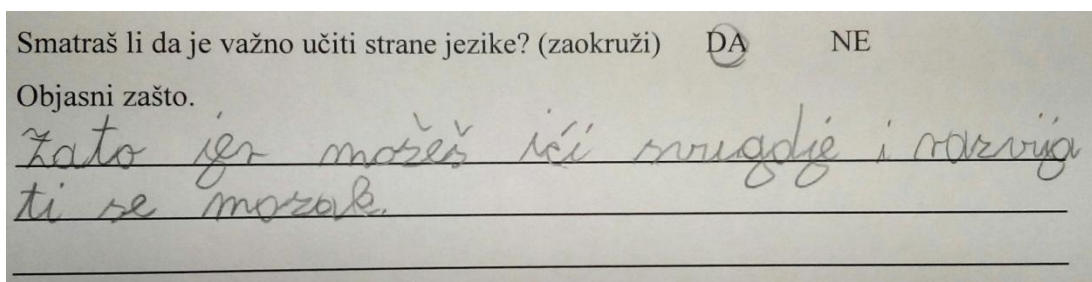
Učenici koji su se u devetom pitanju izjasnili da bi željeli kratko vrijeme pohađati školu u nekoj stranoj zemlji, u potpitanju su trebali napisati koja bi to strana zemlja bila. Prema grafikonu 21. vidi se da bi 26 učenika željelo pohađati školu kratko vrijeme u Engleskoj, 19 učenika u Francuskoj, 18 učenika u Italiji, po 13 učenika u Americi, UAE (Dubai), 7 učenika u Španjolskoj, 6 učenika u Brazilu, 4 učenika u Austriji, po 3 učenika u Kini, Turskoj, po 2 učenika u Argentini, Portugalu, Africi te po 1 učenik u Poljskoj, Indiji, Tajlandu, Hrvatskoj, Kanadi, Švedskoj, Južnoj Americi, Nizozemskoj, Rusiji, Švicarskoj, Libiji, Somaliji, Rumunjskoj.

Grafikon 22. Mišljenje učenika u Hrvatskoj o važnosti učenja stranih jezika (10. pitanje)

U desetom pitanju ankete provedene u Hrvatskoj učenici su trebali zaokružiti DA ukoliko smatraju da je važno učiti strane jezike ili NE ako smatraju da nije važno učiti strane jezike. Iz grafikona 22. vidljivo je da od ukupnog broja ispitanih učenika (239), njih 235 se izjasnilo kako smatraju da je važno učiti strane jezike, dok se samo njih 4 izjasnilo da smatraju kako učenje stranih jezika nije važno. Kod ovog pitanja od učenika se tražilo obrazloženje njihovog pozitivnog ili negativnog stava vezanog uz važnost učenja stranih jezika.

U nastavku su prikazani neki od primjera učeničkih odgovora iz Hrvatske iz kojih se vidi obrazloženje njihovog mišljenja vezanog uz učenje stranih jezika.

Slika 1. Učenički odgovor na 10. pitanje

Smatraš li da je važno učiti strane jezike? (zaokruži) DA NE

Objasni zašto.

Jer lij ako išli u stranu zemlju raditi ili živjeti moraš znati taj jezik

Slika 2. Učenički odgovor na 10. pitanje

Smatraš li da je važno učiti strane jezike? (zaokruži) DA NE

Objasni zašto.

Možno je zato jer ako možda ići raditi u drugu državu moraš znati jezik

Slika 3. Učenički odgovor na 10. pitanje

Smatraš li da je važno učiti strane jezike? (zaokruži) DA NE

Objasni zašto.

STRANI JEZICI SU NAM POTREBNI ZA POSAO. AKO SE PRESELIMO U DRUGU DRŽAVU TREBAMO ZNATI JEZIK.

Slika 4. Učenički odgovor na 10. pitanje

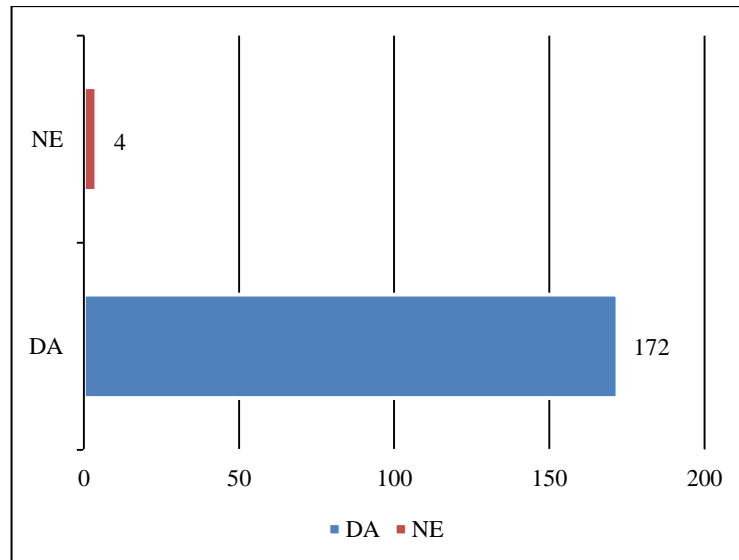
Smatraš li da je važno učiti strane jezike? (zaokruži) DA NE

Objasni zašto.

Zato jer u hrvatskoj možda nema posla za koje smo se školovali pa zato učimo strane jezike kako bi mogli raditi izvan hrvatske.

Slika 5. Učenički odgovor na 10. pitanje

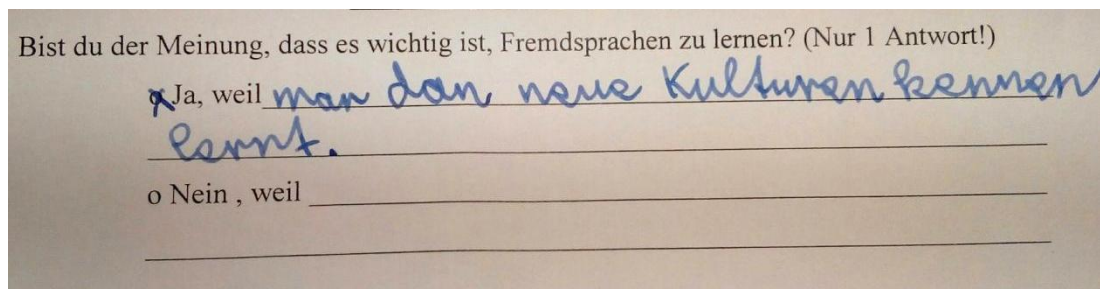
Opaska: primijećeno je da su rezultati istraživanja u Hrvatskoj pokazali da većina učenika smatra kako je važno učiti strani jezik zbog posla (iseljenje i/ili rad u inozemstvu).

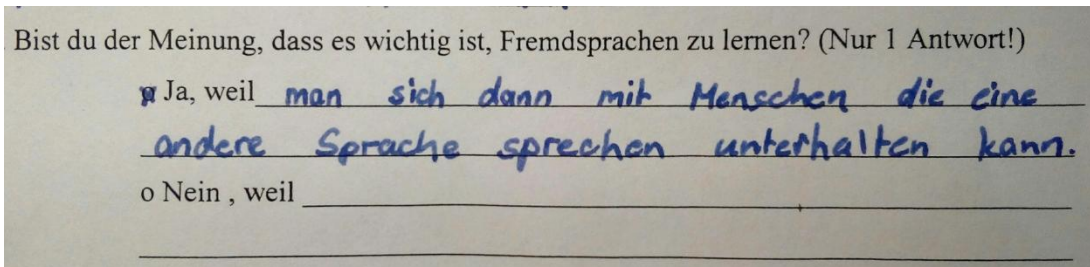
Grafikon 23. Mišljenje učenika u Njemačkoj o važnosti učenja stranih jezika (10. pitanje)

U desetom pitanju ankete provedene u Njemačkoj učenici su trebali zaokružiti DA ukoliko smatraju da je važno učiti strane jezike ili NE ako smatraju da nije važno učiti strane jezike. Iz grafikona 23. vidljivo je da od ukupnog broja ispitanih učenika (176), njih 172 izjasnilo se kako smatraju da je važno učiti strane jezike, dok se samo njih 4 izjasnilo da smatraju kako učenje stranih jezika nije važno. Kod ovog pitanja od učenika se tražilo obrazloženje njihovog pozitivnog ili negativnog stava vezanog uz važnost učenja stranih jezika.

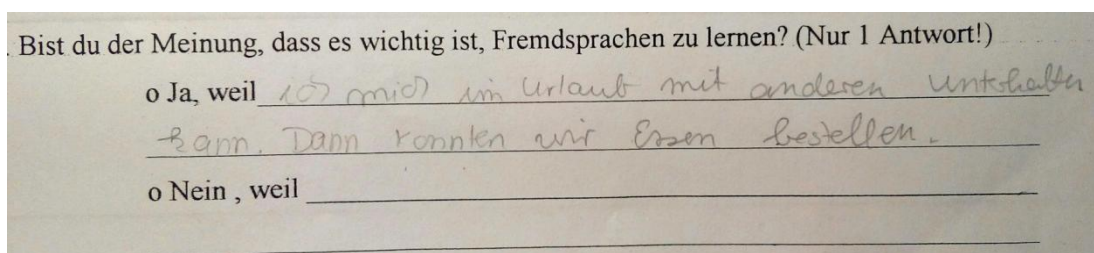
U nastavku su prikazani neki od primjera učeničkih odgovora iz Njemačke iz kojih se vidi obrazloženje njihovog mišljenja vezanog uz učenje stranih jezika. Obzirom da su odgovori pisani na njemačkom jeziku, ispod slike se nalazi i prijevod istih.

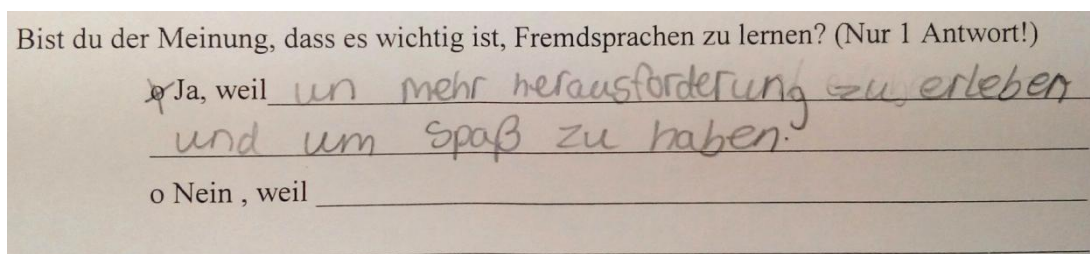
Slika 6. Učenički odgovor na 10. pitanje koje glasi: Smatraš li da je važno učiti strane jezike? (*Da, jer tada se upoznaju nove kulture.*)

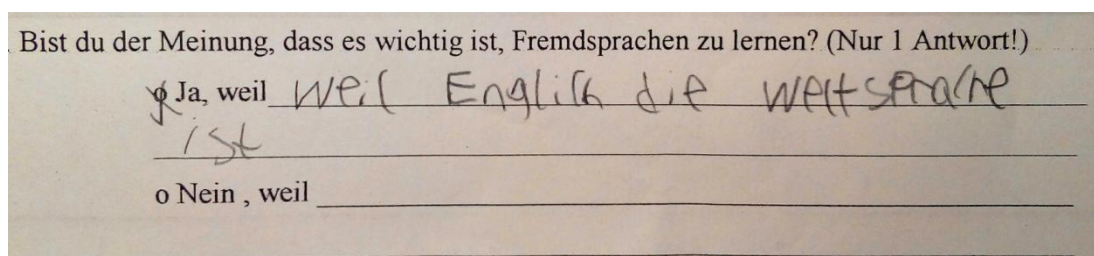
Slika 7. Učenički odgovor na 10. pitanje koje glasi: Smatraš li da je važno učiti strane jezike? (*Da, jer se možeš razgovarati s ljudima koji govore neki drugi jezik.*)

Slika 8. Učenički odgovor na 10. pitanje koje glasi: Smatraš li je li važno učiti strane jezike? (*Da, jer se mogu s drugima razgovarati na godišnjem odmoru. Onda si možemo naručiti hranu.*)

Slika 9. Učenički odgovor na 10. pitanje koje glasi: Smatraš li da je važno učiti strane jezike? (*Da, da se doživi više izazova i radi zabave.*)

Slika 10. Učenički odgovor na 10. pitanje koje glasi: Smatraš li da je važno učiti strane jezike? (*Da, jer je engleski jezik, svjetski jezik.*)

Opaska: u Njemačkoj se najvećim dijelom navode sljedeća mišljenja radi učenja stranih jezika: upoznavanje novih kultura, sporazumijevanje s ljudima koji govore drugi (strani) jezik, putovanje na godišnji odmor u drugu zemlju, da se doživi više izazova i radi zabave te engleski jezik je svjetski jezik. Zanimljiva je činjenica da se ni jednom nije spomenuo kao razlog učenja stranih jezika iseljenje ili rad u inozemstvo, što je u Hrvatskoj najčešći odgovor.

7. RASPRAVA

Prema rezultatima istraživanja vidljivo je kako je kod velike većine anketiranih učenika četvrtih razreda osnovne škole u Hrvatskoj materinski jezik hrvatski (97%). Rezultati dobiveni istraživanjem u Njemačkoj pokazuju kako je većini anketiranih učenika četvrtih razreda osnovne škole materinski jezik njemački (70%). Vidi se da je u obje zemlje kod većine anketiranih učenika materinski jezik ujedno i službeni jezik tih država. Ipak, valja istaknuti znatnu razliku u postocima glede većine u Hrvatskoj u odnosu na većinu u Njemačkoj, gdje u Hrvatskoj postotak učenika s materinskim jezikom hrvatskim prednjači za skoro 30% u odnosu na postotak učenika u Njemačkoj s njemačkim materinskim jezikom.

Prema tome postavljena hipoteza 1 „*U Hrvatskoj je većinski postotak učenika u primarnom obrazovanju (četvrti razredi) kojima je materinski jezik hrvatski jezik, a u Njemačkoj je to njemački jezik.*“ se prihvaća.

Rezultati istraživanja koje strane jezike učenici u toj dobi govore pokazali su: u Hrvatskoj učenici četvrtih razreda osnovne škole govore najmanje dva strana jezika i to engleski i njemački njih 100%, slovenski 11% te ostale strane jezike u tragovima. U istoj dobi u Njemačkoj rezultati istraživanja pokazali su da prednjači jedan strani jezik i to engleski sa svojih 100%, iza toga slijedi njemački kao prvi strani jezik sa 12%, dok su ostali strani jezici prošli nezapaženo. S obzirom na prikazane rezultate utvrđuje se da u Hrvatskoj učenici u toj dobi govore dva strana jezika, a Njemačkoj samo jedan strani jezik. Zbog toga je hipoteza 2 „*Učenici četvrtih razreda osnovne škole u Hrvatskoj kao i učenici četvrtih razreda osnovne škole u Njemačkoj govore dva strana jezika.*“ djelomično prihvaćena.

Za sljedeću hipotezu rezultati istraživanja bili su: u Hrvatskoj učenici uče strane jezike u odgojno obrazovnim ustanovama i to u vrtiću njih 29%, u školi njih 100%, dok kod kuće njih 55% (televizija, moderna tehnologija i roditelji). U Njemačkoj su slični rezultati: vrtić 20%, škola 100%, a kod kuće 76% (roditelji). Prema ovim rezultatima vidljivo je da je hipoteza 3 „*Učenici četvrtih razreda osnovne škole u Hrvatskoj te učenici četvrtih razreda osnovne škole u Njemačkoj uče strane jezike u školi, vrtiću ili kod kuće.*“ prihvaćena.

Trenutna situacija u istraživanim hrvatskim osnovnim školama pokazala je sljedeće: svi učenici četvrtih razreda uče dva strana jezika, engleski njih 100% i njemački njih 100% (čime je ponovo potvrđena hipoteza 2 u Hrvatskoj). Kod prvog stranog jezika učenici su odabrali engleski jezik s 87% i njemački jezik s 13%, a istodobno su ti rezultati i kod drugog stranog jezika (učenici koji su odabrali engleski kao prvi strani jezik, odabiru njemački kao drugi strani jezik i obratno). Ovim rezultatima hipoteza 4 „*U Hrvatskoj u osnovnim školama učenici četvrtih razreda uče engleski i njemački jezik, pri čemu engleski jezik uče kao prvi strani jezik.*“ se prihvaća.

U njemačkom školstvu situacija je potpuno drugačija. Učenici u četvrtom razredu osnovne škole uče samo jedan strani jezik i to engleski (100% - rezultati istraživanja). Rezultati istraživanja pokazali su da je to jedini strani jezik u školstvu (100%) u toj dobi. Učenici su u Njemačkoj također trebali napisati koji im je drugi strani jezik koji uče u školi. No, oni nisu napisali ni jedan drugi strani jezik, jer ga ne uče. Prema gore navedenom hipoteza 5 „*U Njemačkoj u osnovnim školama učenici četvrtih razreda uče engleski i francuski jezik, pri čemu engleski jezik uče kao prvi strani jezik.*“ se djelomično prihvaća.

Prema rezultatima istraživanja u Hrvatskoj 71% učenika želi učiti još stranih jezika te su istaknuli francuski sa 26%, španjolski i talijanski sa 22%. Ostalih, njih 29% učenika se izrazilo da ne želi učiti još stranih jezika. U Njemačkoj 85% učenika želi učiti još stranih jezika (francuski 35%, španjolski 32%, talijanski 16%, latinski 9% i hrvatski 4%). Ostalih, njih 15% učenika ne želi učiti još stranih jezika. S obzirom da je velika većina učenika i u Hrvatskoj i u Njemačkoj izrazila želju za učenjem još stranih jezika hipoteza 6 „*Učenici četvrtih razreda osnovne škole u Hrvatskoj kao i učenici četvrtih razreda osnovne škole u Njemačkoj žele učiti još novih stranih jezika.*“ se prihvaća.

Zainteresiranost učenika za upoznavanjem ljudi (i njihovih kultura) koji govore nekim stranim jezikom u istraživanju je iskazano ovako: u Hrvatskoj se za to odlučilo njih 88% dok ostatak, njih 12% nije izrazilo želju. U Njemačkoj je ta zainteresiranost bila 79%, a nezainteresiranost 21%. Iz dobivenih rezultata vidi se da je u obje države velika većina učenika pokazala interes za upoznavanje ljudi (i njihovih kultura) koji govore nekim stranim jezikom te se zbog toga hipoteza 7

„Učenici četvrtih razreda osnovne škole u Hrvatskoj te učenici četvrtih razreda osnovne škole u Njemačkoj voljeli bi upoznati ljude koji govore nekim stranim jezikom i njihovu kulturu.“ prihvaća.

Usko povezano s ovom hipotezom je da učenici žele neko kratko vrijeme pohađati školu u nekoj stranoj zemlji. Rezultati istraživanja su sljedeći: u Hrvatskoj je tu želju izrazilo njih 68%, dok ostalih 32% nije zainteresirano. U Njemačkoj istu želju je izrazilo njih 64%, dok je ostalih 36% nezainteresirano. U Hrvatskoj i u Njemačkoj prvih četiri zemalja u kojima bi učenici pohađali školu su: Engleska, Francuska, Italija i Amerika. Nakon toga u Hrvatskoj slijedi još Njemačka, a u Njemačkoj slijedi UAE (Dubai).

Mišljenja učenika o važnosti učenja stranih jezika podudaraju se i u Hrvatskoj i u Njemačkoj. Njih 98% smatra da je važno učiti strane jezike, a samo 2% učenika smatra da je to ne bitno. Prema tome rezultati istraživanja potvrđuju hipotezu 8 *„I u Hrvatskoj i u Njemačkoj učenici četvrtih razreda osnovne škole smatraju da je važno učiti strane jezike.“* te se ujedno i navedena hipoteza prihvaća.

8. ZAKLJUČAK

Cilj učenja i poučavanja stranog jezika u primarnom obrazovanju stjecanje je višejezičnih kompetencija – usmena i pisana komunikacijska kompetencija na stranim jezicima, vještina da se pojedinac u određenoj komunikacijskoj situaciji sporazumije s govornikom drugog jezika, pojedinac koji prihvaća i uvažava druge kulture i različitosti.

Republika Hrvatska je kao članica Europske unije i Vijeća Europe prihvatila i u svoj obrazovni sustav ukomponirala višejezičnost, odnosno učenje stranih jezika od rane dobi te odgajanje učenika kao multilingvista slijedeći tako europsku jezičnu politiku kojoj je cilj sačuvati i njegovati raznolikost i bogatstvo europskih jezika.

Ovaj se diplomski rad velikim svojim dijelom temelji i na anketi koju sam provodila među učenicima četvrtih razreda nekoliko osnovnih škola u Hrvatskoj i u Njemačkoj. Rezultati istraživanja koje sam provela pokazuju neke sličnost, ali i neke temeljne razlike u učenju i poučavanju stranog jezika u primarnom obrazovanju njemačkih i hrvatskih učenika.

Sličnosti koje postoje u obje države su: materinski jezici kod velike većine anketiranih učenika ujedno su i službeni jezici tih država; učenici uče strane jezike u odgojno obrazovnim ustanovama te kod kuće; većina učenika želi učiti još novih stranih jezika i voljeli bi upoznati ljude koji govore nekim stranim jezikom te njihovu kulturu; također velika većina učenika smatra da je važno učiti strane jezike.

Temeljne razlike koje smo ustanovili ovim istraživanjem su sljedeće: učenici u Hrvatskoj u primarnom obrazovanju, točnije u četvrtom razredu, uče dva strana jezika, za razliku od učenika u Njemačkoj koji uče sam jedan strani jezik u četvrtom razredu. Ova činjenica je iznenađujuća, posebno zbog toga što Njemačka pripada, svakako, krugu najrazvijenijih zemalja Europe pa i svijeta. Druga temeljna razlika između dviju država je vidljiva u tome što su anketirani učenici u Hrvatskoj kao razlog učenja stranog jezika masovno navodili iseljenje i/ili rad u inozemstvu što je po meni poražavajuća činjenica. Istovremeno, anketirani učenici iz Njemačke nisu ni jednom naveli iseljenje i/ili rad u inozemstvu kao razlog učenja nekog stranog jezika, već su im razlozi učenja stranog jezika više ležernijeg i neopterećenog karaktera, kao

npr. zbog putovanja na godišnji odmor u neku drugu zemlju, upoznavanje novih kultura, zbog novih izazova i zabave i sl.

Prema spomenutom istraživanju vidi se da učenici četvrtih razreda osnovnih škola govore po jedan, dva ili možda više stranih jezika, no, valja uzeti u obzir njihovu dob te vrijeme trajanja učenja nekog stranog jezika pa se prema tome može i zaključiti da opseg znanja stranih jezika sigurno nije jednak za svaki strani jezik. Također, kako bi se provjerilo napredovanje anketiranih učenika u višejezičnoj kompetenciji kao i njezinom djelovanju na učenike valjalo bi provesti longitudinalna istraživanja. Njima bi se još više moglo pratiti razvoj učenika u višejezičnoj kompetenciji, a posebno u smjeru interkulturalnosti koja je u današnje vrijeme globalizacije i imigracije izrazito aktualna i samim time važna.

Iz svega navedenog, a posebno prema rezultatima ankete provedene u svrhu pisanja ovog diplomskog rada, može se zaključiti kako provođenje višejezične politike kod učenika u primarnom obrazovanju itekako doprinosi poticanju i razvijanju kako kognitivnih kompetencija odnosno usvajanje nekog stranog jezika na kognitivnoj razini, tako i interkulturalne kompetencije koja uključuje otvorenost ka upoznavanju nečeg novog, toleranciju, empatiju te svijest o poštivanju i uvažavanju svojih i tuđih uvjerenja. Na taj način višejezična kompetencija najviše dolazi do svog izražaja i ispunjenja svoje svrhe kod učenika.

LITERATURA

1. Adamik, A. (2004). Izazov plurilingvizma: jezična politika Vijeća Europe i nacionalna jezična politika. *Strani jezici: časopis za unapređenje nastave stranih jezika*, Vol 33, br. 1-2, str. 93-102.
2. Anić, V. (2000). *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
3. Cindrić, M., Miljković, D. i Strugar, V. (2016). *Didaktika i kurikulum*. Zagreb: IEP-D2.
4. Ćatić, I. (2012). Kompetencije i kompetencijski pristup obrazovanju. *Pedagogijska istraživanja*, Vol. 9, br. 1-2, str. 175-189.
5. European commission (2011). *Language learning at pre-primary school level: making it efficient and sustainable*. Brussels: European strategic framework for education and training.
6. Filipan-Žignić, B. (2005). Interkulturalni koncept kao condition sine qua non suvremene nastave stranih jezika. U A. Bežen (Ur.), *Zbornik Učiteljske akademije u Zagrebu* (str. 121-133). Zagreb: Učiteljska akademija.
7. Filipan-Žignić, B. (2006). Rana višejezičnost (ni)je utopija. U I. Vodopija (Ur.), *Dijete i jezik danas. Dijete i višejezičnost. Zbornik radova s međunarodnoga stručnoga i znanstvenoga skupa Dijete i jezik danas, Osijek 2003* (str. 199-209). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku.
8. Gačić, M. (2010). Preporuka Europskog parlamenta i Savjeta od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006/962/EC). Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje – Europski referentni okvir. *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodikâ u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, Vol. 11, br. 20, str. 169-182.
9. Horvatić Čajko, I. (2015). Ovladavanje trećim jezikom (J3) u konstelaciji njemački kao strani jezik nakon engleskoga – NJEnE. U S. L. Udier, K. Kovačević Cergol (Ur.), *Višejezičnost kao predmet multidisciplinarnih istraživanja* (str. 219-234). Zagreb: Srednja Europa i Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku.
10. Jazbec, S. (2003). Exkurs über die Termini Zwei- und Mehrsprachigkeit: referat na stručnom i znanstvenom skupu s međunarodnim sudjelovanjem. U

- I. Vodopija (Ur.), *Dijete i jezik danas. Dijete i višejezičnost. Zbornik radova s međunarodnoga stručnoga i znanstvenoga skupa Dijete i jezik danas, Osijek 2003* (str. 83-93). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku.
11. Malechová, M. (2016). Multilingualism as a sociolinguistic contact phenomenon with regard to current forms of multilingual communication. Code-switching as one of the contemporary communication trends. *Informatol*, Vol. 49, br. 1-2, str. 86-93.
 12. Mijatović, A. (2000). *Leksikon temeljnih pedagoških pojmova*. Zagreb: Edip.
 13. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2011). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Zagreb: MZOS.
 14. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb: MZOS.
 15. Knežević, Ž. i Šenjug Golub A. (2015). Stav roditelja prema učenju stranih jezika kao jedan od čimbenika razvoja višejezičnosti u učenika. *Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, Vol. 156, br. 1-2, str. 151-167.
 16. Piršl, E. (2014). Modeli interkulturalne kompetencije. *Pedagojska istraživanja*, Vol. 11, br. 2, str. 203-216.
 17. Silić, A. (2007). Stvaranje poticajnoga okruženja u dječjem vrtiću za komunikaciju na stranome jeziku. *Odgojne znanosti*, Vol. 9, br. 2, str. 67-84.
 18. Sočanac, L. (2013). Jezična raznolikost i učenje jezika: jezična politika Europske unije. U L. Sočanac (Ur.), *Lingvistički i pravni aspekti višejezičnosti* (str. 135-169). Zagreb: Nakladni zavod Globus.
 19. Vijeće Europe (2005). *Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*. Zagreb: Školska knjiga.
 20. Wazel, G. (2005). Interkulturelles lernen mit interaktiven medien. *Informatologia*, Vol. 38, br. 4, str. 222-230.

Elektronički izvori:

1. Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Cjeloživotno učenje na adresi <http://www.cjelozivotno-ucenje.hr/cjelozivotno-ucenje/> (2.9.2018.)

2. Europa.eu na adresi https://europa.eu/european-union/topics/multilingualism_hr (2.9.2018.)
3. Europski dan jezika na adresi <https://edl.ecml.at/Home/WhyaEuropeanDayofLanguages/tabid/1763/Default.aspx> (2.9.2018.)
4. Grosjean, F (2010). Bilingual: Life and Reality na adresi https://www.gla.ac.uk/media/media_249372_en.pdf (2.9.2018.)
5. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Vodič kroz sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj na adresi https://mzo.hr/sites/default/files/links/hrvatski_obrazovni_sustav.pdf (2.9.2018.)
6. Skole.hr (2018). 21. veljače – Međunarodni dan materinjeg jezika na adresi http://www.skole.hr/aktualno/vazni-datumi?news_id=125 (12.9.2018.)
7. Wiebels, K. (2017). Wie beeinflusst das Erlernen neuer Sprachen das Gehirn? na adresi <https://www.goethe.de/ins/nz/de/kul/sup/lla/wwo/21115924.html> (12.9.2018.)

PRILOZI

Prilog 1.

ANKETA

1. Koji je tvoj materinski jezik? _____
2. Koje strane jezike govoriš?
 - a) engleski b) njemački c) slovenski d) talijanski e) mađarski
 - f) hrvatski
 - g) neki drugi (napiši koji): _____
3. Gdje si učio/učila te strane jezike?
 - a) u vrtiću b) u školi c) u školi stranih jezika d) kod kuće
 - e) negdje drugdje (napiši gdje): _____
 - 3.1. Ako je tvoj odgovor na prethodno pitanje bio *d) kod kuće* onda napiši tko ili što ti je pomoglo u učenju stranog/stranih jezika (npr. roditelj, rodbina, TV...).

4. Koje sve strane jezike učiš sada u školi?

5. Koji je tvoj prvi strani jezik u školi? _____
6. Koji je tvoj drugi strani jezik u školi? _____
7. Želiš li učiti još koji strani jezik? (zaokruži) DA NE
- 7.1. Ako je odgovor bio DA, onda napiši koji jezik bi htio/htjela učiti.

8. Bi li volio/voljela upoznati ljude i njihovu kulturu, koji govore neki tebi dragi strani jezik? (zaokruži) DA NE

9. Bi li želio/željela pohađati jedno kratko vrijeme školu u nekoj stranoj zemlji?

(zaokruži) DA NE

9.1. Ako je odgovor bio DA, onda napiši u kojoj zemlji. _____

10. Smatraš li da je važno učiti strane jezike? (zaokruži) DA NE

Objasni zašto.

Prilog 2.

FRAGEBOGEN

1. Welche Sprache sprichst du zu Hause? _____

2. Welche Sprachen kannst du noch sprechen?

- Englisch Französisch
- Italienisch Spanisch
- Türkisch Deutsch
- Sonstige Sprachen: _____

3. Wo hast du diese Sprachen gelernt?

- Im Kindergarten In der Schule
- In einer Sprachschule Zu Hause
- Sonstiges: _____

3. 1. Wenn deine Antwort auf die vorige Frage „zu Hause“ war, beantworte bitte auch die folgende Frage:

Wer oder was hat dir beim Lernen dieser Fremdsprache geholfen (z. B. Deine Eltern, Deine Verwandten, der Fernseher...)?

4. Welche Fremdsprachen lernst du jetzt in der Schule? _____

5. Was war deine erste Fremdsprache in der Schule? _____

6. Was war deine zweite Fremdsprache in der Schule? _____

7. Möchtest du noch andere Fremdsprache lernen?

- Nein
- Ja Welche? _____

8. Möchtest du die Kultur und die Menschen kennenlernen, die deine

Lieblingsfremdsprache sprechen? Ja Nein

9. Würdest du gerne für eine kurze Zeit die Schule im Ausland besuchen?

Nein

Ja In welchem Land? _____

10. Bist du der Meinung, dass es wichtig ist, Fremdsprachen zu lernen? (Nur 1 Antwort!)

Ja, weil _____

Nein , weil

KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Anita Markač rođena je 11. travnja 1986. godine u Čakovcu. Osnovnu školu završila je u Goričanu, nakon čega upisuje Ekonomsku i trgovačku školu Čakovec u Čakovcu, smjer upravni referent. Učiteljski fakultet u Zagrebu – Odsjek u Čakovcu upisuje 2012. godine, smjer učiteljski studij, modul odgojne znanosti. Za vrijeme studija završila je napredni tečaj Hrvatskog znakovnog jezika u trajanju od četiri semestra. Dobitnica je Dekanove nagrade za uspjeh za ak. god. 2012./2013., 2013./2014. i 2014./2015.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Diplomski rad pod nazivom *Višejezična kompetencija njemačkih i hrvatskih učenika u primarnom obrazovanju* izrađen je samostalno pod vodstvom mentorice prof. dr. sc. Blaženke Filipan-Žignić na temelju korištenja navedene literature te analize rezultata provedenog istraživanja. Vlastoručnim potpisom potvrđujem izjavu o samostalnoj izradi rada.

POTPIS:
